

TAMPEREEN YMPÄRISTÖTERVEYDEN VALVONTASUUNNITELMA 2011- 2014

YHTEINEN OSA

1.1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuolto on ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy.

Ympäristöterveydenhuollon erityislainsäädäntö sekä valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetus edellyttävät kuntia laatimaan ja hyväksymään säännöllistä valvontaa koskevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Tampereen ympäristöterveyden valvontasuunnitelma laadittaessa on huomioitu valvontasuunnitelma-asetuksen edellyttämä sisältö ja valtakunnallinen ympäristöterveydenhuollon valvontaohjelma 2011-2014 sekä päivitys 2012.

Seuraavaa toimintavuotta koskeva suunnitelma on hyväksyttävä toimitelmissä ja toimitettava aluehallintovirastolle kuluvaan vuoden loppuun mennessä. Tampereella Terveystta ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta hyväksyy ympäristöterveyden valvontasuunnitelman, joka toimitetaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoon. Tämä suunnitelma on laadittu nelivuotiskaudeksi 2011-2014 ja sitä tarkistetaan vuosittain.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukainen säännöllinen valvonta on toiminnanharjoittajille maksullista.

1.2 Säädösperusta

Elintarvikelaki (23/ 2006) 47§

Eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) 8§

Kuluttajaturvallisuuslaki (920/ 2011) 22§

Terveydensuojelulaki (763/ 1994) 4a§

Tupakkalaki (693/ 1976) 14§

Kemikaalilaki (744/1989) 7b§

Valtioneuvoston asetus kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/ 2006)

Valtioneuvoston asetus ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisista valvontaohjelmista (664/ 2006)

1.3 Ympäristöterveydenhuollon tavoitteet

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on varmistaa kuntalaisille turvallinen elinympäristö, jossa ei ole terveyshaittaa aiheuttavia tekijöitä. Lainsäädännössä korostetaan toiminnanharjoittajien omaa vastuuta, mutta viranomaisvalvontaa tarvitaan

toiminnan ja tuotteiden määräystenmukaisuuden varmistamiseksi, toimijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi, kuluttajansuojan turvaamiseksi sekä toimijoiden tuotantoedellytysten varmistamiseksi.

Valvonnan tavoitteena on varmistaa ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen toiminnanharjoittajia ja kuluttajia neuvomalla ja ohjaamalla, tekemällä tarkastuksia, ottamalla näytteitä, käyttämällä hallinnollisia pakkokeinoja, antamalla lausuntoja ja varautumalla erityistilanteisiin. Viralliseen valvontaan käytettäviä valvontamenetelmiä ja -tekniikoita ovat esimerkiksi omavalvontajärjestelmän toimivuuden arviointi, tarkastustoiminta, seuranta, henkilöstön haastattelut sekä toimijan mittauksien lukeminen ja todentaminen viranomaisen omien laitteiden avulla. Valvontaviranomaisen on seurattava, että toimija myös poistaa epäkohdat. Epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan toimijan kanssa ja valvontakirjanpitoon merkitään, kun toimija on toteuttanut korjaukset. Tarvittaessa valvontaviranomainen ryhtyy hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohtien korjaamiseksi.

1.4 Ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaiset

Tampereella ympäristöterveydenhuollon valvontaviranomaisena toimii Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta.

Valvontaviranomaisella on oltava palveluksessaan tai sopimuksen perusteella käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja riittävän kokemuksen omaavaa henkilöstöä. Tampereen ympäristöterveys ei ole saavuttanut keskusviranomaisten asettamia eikä täysin paikallisen riskinarvion perusteella asetettuja tavoitteita valvontakohteiden tarkastustiheyden suhteen. Valtakunnallisen valvontaohjelman painopistealueet on kuitenkin huomioitu valvonnassa ja toiminnan priorisoinnissa. Elintarvikelain muutoksen ansiosta suunnitelmallisten tarkastusten määrää voidaan lisätä aiemmasta.

1.5 Toimintaan vaikuttavat lainsäädännön muutokset

Elintarvikelain muutos 352/ 2011 tuli voimaan 1.9.2011. Muutoksen tavoitteena on vahvistaa elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan riskiperusteisuutta, keventää elintarvikealan toimijoiden ja valvojien hallinnollista työtä, hyödyntää nykyistä laajemmin EU:n hygienialainsäädännön mahdollistamaa valvonnan joustavuutta suhteessa paikalliseen ja pienimuotoiseen toimintaan sekä lisätä valvonnan avoimuutta. Käytännössä elintarvikevalvonnan painopistettä on siirretty ennakkovalvonnasta jälkivalvonnan suuntaan.

Elintarvikevalvonnassa varaudutaan elintarvikelain muutoksen mukaiseen valvontatulosten julkaisemiseen Eviran ilmoittamalla tavalla ja ajankohtana.

Vuoden 2012 alussa voimaan tuleva kuluttajaturvallisuuslaki sisältää uuden ilmoitusvelvoitteen. Toiminnanharjoittajan tulee tehdä valvontaviranomaiselle ilmoitus laissa säädetyn toiminnan aloittamisesta, olennaisesta muuttamisesta tai palvelun tarjoajan vaihtumisesta silloin, kun palveluun voi liittyä merkittäviä riskejä. Ilmoitusten käsittelyn ei odoteta lisäävän valvontaviranomaisen tehtäviä merkittävästi.

2. Tampereen ympäristöterveysyksikkö

2.1 Toimialue

Ympäristöterveydenhuollon toimialueena on Tampereen kaupunki.

Tampereen ympäristöterveysyksikkö täyttää ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita koskevan lain (410/ 2009) vaatimukset (vähintään 10 henkilötyövuotta, kaikki yth:n toimialat samassa yksikössä). Kemikaalivalvonnan tehtävät siirtyivät terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen ympäristöterveyden kokonaisuuteen 1.1.2011. Kemikaalivalvonnan valvontasuunnitelma esitetään ensimmäistä kertaa tässä ympäristöterveyden suunnitelmassa.

2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät

Tampereen ympäristöterveysyksikössä työskentelee vakituisesti yhteensä 19 henkilöä. Yksikköä johtaa kaupungineläinlääkäri (ympäristö- ja elintarvikehygienian erikoiseläinlääkäri) ja varahenkilönä toimii terveysinsinööri (DI). Heidän lisäksi yksikössä työskentelee eläinlääkäri, 10 ympäristöinsinööriä, viisi terveystarkastajaa sekä toimistos sihteeri. Henkilöstön vastuualueet on esitetty taulukossa 1.

Henkilöstön vuosilomien aikana tehtävät hoidetaan työparin tai ryhmän toimesta. Muiden pidempien poissaolojen ajaksi pyritään saamaan ulkopuoliset sijaiset.

Eläinlääkintähuoltolain mukaan kunnan järjestettäväksi kuuluvat eläinlääkäripalvelut suurille eläimille hankitaan vuonna 2008 solmitun sopimuksen mukaan Pirkkalan ympäristöterveysyksikkö Pirtevalta. Päivystysyhteistyö suurten eläinten eläinlääkäripalvelujen osalta jatkuu Pirtevan, Kangasalan seudun ja Valkeakosken seudun kanssa. Päivystysalueella on samanaikaisesti kaksi päivystäjää.

Pienille eläimille tarkoitetut eläinlääkäripalvelut on kilpailutettu vuonna 2008, ja sopimus Verkavet Oy:n kanssa oli voimassa vuoden 2011 loppuun asti. Sopimukseen liittyi optio 1+1 vuotta. Päätös sopimuksen jatkamisesta yhdellä optiovuodella (2012) on tehty.

Uuden valvontaohjelman käyttöönoton ja viimeistelyn arvioivan vevän valvontahenkilöstön aikaa 110 htpv. Kaavoituksen lausuntopyyntöjen arvioidaan vaativan 44 htpv. Nämä tehtävät on huomioitu valvontasuunnitelmaa laadittaessa.

Taulukko 2.1: Ympäristöterveyden henkilöstön vastuualueet

Nimet	Virkanimike	erityisosaaminen/vastuualue	muuta
Merivirta Tuire	Kaupungineläinlääkäri	Yksikön johtaminen ja kehittäminen, hallinto, elintarvikevalvonta, eläinlääkintähuolto	Yksikön päällikkö
Tomukorpi Anne	Toimistos sihteeri	Toimistotehtävät	
Lundström Hanna	Eläinlääkäri	Eläinlääkintähuoltoon kuuluvat virkatehtävät, elintarvikevalvonta	

Kärnä Anne	Ympäristöinsinööri	Elintarvikevalvonta	Myynti- ja tarjoilukohteiden valvonnan vastuhenkilö Kaupungineläinlääkärin varahenkilö elintarvikevalvonnassa
Koskenkorva Sari sijainen: Ala-Kojola Kaija	Ympäristöinsinööri	Elintarvikevalvonta	Poissa 1.1.- 29.2.2012
Laukkanen Sari	Ympäristöinsinööri	Elintarvikevalvonta	Osa-aikatyö (80%) 1.1.- 31.7.2012
Miekka Kirsi	Ympäristöinsinööri	Elintarvikevalvonta	Osa-aikatyö (80%) 1.1.-31.12.2012
Sahlstedt Tuija- Leena	Ympäristöinsinööri	Elintarvikevalvonta	
Suihkonen Terhi	Ympäristöinsinööri	Elintarvikevalvonta	
Alentola Karin	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta	
Huhtakangas Anina sijainen: Sanna Tuomi	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta	Poissa 1.1.- 8.5.2012
Huhtala Anne	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta	
Päivärinne Päivi	Terveystarkastaja	Elintarvikevalvonta	
Sillanpää Tuula	Terveysinsinööri	Terveydensuojeluryhmän vastuhenkilö, terveydensuojelu, kuluttajaturvallisuusvalvonta, tupakkavalvonta, kemikaalivalvonta	Yksikön päällikön varahenkilö
Esko Kari	Ympäristöinsinööri	Terveydensuojelu, kuluttajaturvallisuusvalvonta, tupakkavalvonta	
Järvinen Riitta sijainen: Suvi Santajärvi	Ympäristöinsinööri	Terveydensuojelu, asumisterveys	Poissa 1.1.- 1.7.2012
Leppänen Tiina	Ympäristöinsinööri	Terveydensuojelu, asumisterveys	
Pöntinen Pirjo	Ympäristöinsinööri	Kuluttajaturvallisuusvalvonta, tupakkavalvonta, terveydensuojelu	
Saxholm Paula	Ympäristöinsinööri	Kemikaalivalvonta, terveydensuojelu, kuluttajaturvallisuusvalvonta	
Ylitalo Reetta	Määräaikainen ympäristöinsinööri	Elintarvikevalvonta	1.1.- 27.1.2012
Ranta Hanna	Määräaikainen terveystarkastaja	Terveydensuojelu, tupakkavalvonta, kuluttajaturvallisuusvalvonta	1.1.- 30.6.2012
0,2 htv	Määräaikainen terveystarkastaja osa-aikatyötä tekevien poissaolon ajaksi	Elintarvikevalvonta	
Yhteensä käytettävissä			19,5 htv

Taulukko 2.2: Suunnitelma voimavarojen jakautumisesta valvottaville toimialoille

	Käytettävissä kokonaisuudessa htv
Elintarvikevalvonta	10,7
Terveydensuojelulain valvonta	4
Tupakkavalvonta	1
Kemikaalivalvonta	0,5
Kuluttajaturvallisuusvalvonta	1
Eläinlääkintähuolto	0,8
Hallinto ja toimistotehtävät	1,5
yhteensä	19,5
	100 %

2.3 Koulutus

Valvontatehtävien menestyksellinen hoitaminen edellyttää alan kehityksen sekä lainsäädännön ja siihen liittyvien tulkintojen jatkuvaa seuraamista. Tämän johdosta henkilöstölle varataan mahdollisuus osallistua alan koulutustapahtumiin ja aluehallintoviraston työkokouksiin tarpeellisessa laajuudessa. Tavoitteena on, että jokainen viranhaltija osallistuu vähintään yhteen ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään ajankohtaisia asioita käsittelevään koulutukseen tai työkokoukseen. Henkilöstön koulutuksista pidetään kirjaa.

Koulutukseen varataan v 2012 100 htpv.

2.5 Laatu järjestelmä

Tampereen ympäristöterveydellä on laatu järjestelmä, jota ylläpidetään jatkuvasti. Laatu järjestelmä sisältää tietoja ja ohjeita valvontahenkilöstölle mm. toiminnan tavoitteista, henkilöstön tehtävistä, näytteenottomenettelyistä, valvontamenetelmistä ja – tekniikoista, tulosten tulkitsemisesta ja niiden nojalla tehtävistä päätöksistä. Laatu järjestelmä sisältää myös yksikön käytössä olevat lomakemallit. Lainsäädännön muutosten ja uuteen tietojärjestelmään siirtymisen vuoksi v 2012 laatu järjestelmää on tarve tarkistaa tavallista laajemmin.

2.6 Valvontakohderekisteri/ Tietojärjestelmä

Vuoden 2012 alusta lähtien käytössä on uusi tietojärjestelmä, joka on osa Facta kuntarekisteriä. Aikaisempi tietojärjestelmä YT-Boss jää samalla pois käytöstä. Uuden tietojärjestelmän kautta kohdetiedot ja valvontatiedot lähetetään valtakunnalliseen tiedonkeruujärjestelmään. Vuonna 2012 toteutetaan Kuti-tiedonsiirto eli elintarvikevalvonnan valtakunnallinen tiedonkeruu.

Kohde- ja valvontatiedot konvertoidaan Ytbossista. Uuden järjestelmän käyttöönotto ja tietojen syöttäminen valtakunnalliseen järjestelmään keskusviranomaisten KUTI-hankkeen edellyttämässä muodossa tulevat vaatimaan valvontahenkilöstön työpanosta vuonna 2012.

Terveydensuojelu-, kemikaali-, kuluttajaturvallisuus- ja tupakkavalvonnan yhteinen tietojärjestelmähankke YHTI etenee KUTI-hankkeen rinnalla. YHTI1-määrittelyjen mukainen tekninen ratkaisu valvontakohdetietojen saamiseksi keskitettyyn tietojärjestelmään on toteutettu. Tämän jälkeen seuraa YHTI2 tekninen toteutus. Samalla luodaan raportointiratkaisu koko YHTI –kokonaisuudelle. Tavoitteena on, että YHTI – kokonaisuus on toteutettu ja käyttöön otettu vuoden 2013 loppuun mennessä. Vuonna 2012 Facta-tietojärjestelmän kehittäminen KUTI- ja YHTI-hankkeen vaatimalla tavalla jatkuu .

Tietojärjestelmän arvioidut ylläpitokustannukset ovat 8420 €/v ja palvelimen ylläpidon 7500 €/v.

Uuden järjestelmän käyttöönotto koulutuksineen ja viimeistely tulevat v 2012 viemään yksikön työntekijöiden aikaa arviolta 110 htpv.

2.7 Viestintä

Viestintään kuuluvat asiakaspalvelu, neuvonta ja opastus sekä tiedottaminen. Neuvontaan ja opastukseen varataan työaika kaikissa tehtäväryhmissä.

Elintarvikevalvonnassa tarkastaja on arkipäivisin tavattavissa klo 9.30-11.00. Asunontarkastajien päivystysaika on maanantaisin ja perjantaisin kello 10.00 - 11.30.

Palvelupiste Frenckell toimii edelleen tiedotuskanavana kuntalaisten suuntaan.

Ympäristökeskus Moreenian näyttelyssä on esillä myös terveydensuojelun toimialaan kuuluvia kokonaisuuksia mm. asumisterveysasioista.

Ympäristöterveyden nettisivuilla

(<http://www.tampere.fi/terveyspalvelut/ymparistoterveys.html>)

annetaan ympäristöterveysvalvontaan liittyvää tietoa sekä tavallisille kuntalaisille että toiminnanharjoittajille. Ympäristöterveyden sivuilla ilmoitetaan valvontasuunnitelman vireilläolosta ja sieltä löytyvät myös hyväksytyt valvontasuunnitelma ja ympäristöterveyden taksa.

Ajankohtaisista asioista tiedotetaan kaupungin tai ympäristöterveyden nettisivuilla, tarvittaessa lehtien tai muiden medioiden välityksellä. Ympäristöterveydessä ensisijainen tiedotusvastuu on yksikön päälliköllä. Ryhmien vetäjät vastaavat oman vastuualueensa tiedottamisesta. Yksikön päällikkö koordinoi tiedottamista erilaisissa tilanteissa. Tiedottamisessa noudatetaan kaupungin viestintäsuunnitelmaa.

2.8 Valvonnan maksullisuus

Kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu hakemusten ja ilmoitusten käsittelystä sekä valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimuksesta. Valvontamaksut määritellään siten, että ne kattavat suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset. Tampereen kaupunginvaltuusto on hyväksynyt ympäristöterveyden taksan 10.10.2011, 229§. Taksa on nähtävillä ympäristöterveyden nettisivuilla, toimistossa ja palvelupisteessä.

Valtioneuvoston valvontasuunnitelma-asetuksessa (665/2006) sekä valvonta-ohjelmia koskevassa asetuksessa (664/2006) määritellään tarkastukseen keskimääräisesti käytettävään aikaan kuuluvaksi tarkastuksen valmistelu, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaan kunnalla on oikeus periä viivästyskorkoa. Jos toimenpiteestä määrättyä maksua ei ole suoritettu eräpäivänä, peritään viivästyneelle määrälle vuotuista viivästyskorkoa korkolain (633/1982) 4 §:n i momentin tarkoittaman korkokannan mukaan. Viivästyskoron sijasta peritään viiden euron suuruinen viivästysmaksu, jos viivästyskoron määrä jää tätä pienemmäksi.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädäntöön on kirjattu keskusvirastoille velvollisuus korvata kunnille sellainen työ, joka liittyy keskusvirastojen pyytämiin tehtäviin, jotka eivät lain mukaan kuulu kunnalle. Tämä koskee keskusvirastoista kuntien toimeenpantavaksi ohjaamia tarkastuksia, näytteenottoa, tutkimuksia ja selvityksiä, jotka laissa säädetään viraston tehtäviksi tai jotka liittyvät viraston ohjeiden valmisteluun.

2.9 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikevalvonnalla on sopimus elintarvike- ja ympäristönäytteiden tutkimisesta Tampereella sijaitsevan Eurofins Scientific Finland Oy- laboratorion kanssa. Evira on hyväksynyt laboratorion elintarvikelain nojalla viranomaisnäytteitä tutkivaksi laboratoriksi.

Terveydensuojelun laboratoriopalveluja ei ole enää kilpailutettu, koska tutkimusten maksaja on pääsääntöisesti toiminnanharjoittaja tai kiinteistön omistaja. Käytettävä laboratorio on Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys (KVVY), Eurofins Scientific Finland Oy tai työterveyslaitoksen laboratorio. Laboratoriota valittaessa otetaan huomioon Eviran hyväksymät analyysivalikoimat, näytteiden lähettäminen, kuljetus ja toimintavarmuus.

Terveydensuojelulainsäädännön mukaisten näytteiden osalta viranomaisen tulee hyväksyä analyysien teettämisen viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa, joka voi olla myös toiminnanharjoittajan itse kilpailuttama (esim. vesilaitoksella on sopimus jonkin laboratorion kanssa).

2.10 Suunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelma-asetuksen mukaan toteutumisen arvioinnissa arvioidaan:

- tarkastusten määrä valvontakohtetyypeittäin,
- tarkastusten kattavuus,
- näytteiden määrä kohtetyypeittäin sekä
- valvonnasta saatujen tulojen kohdentumista.

Elintarvikevalvonnan tiedonkeruu tapahtuu Facta-järjestelmän kautta, josta Evira saa suoraan valvontatiedot valtakunnalliseen rekisteriinsä (KUTI).

Muun ympäristöterveydenhuollon (YHTI) toteutumisen toimialakohtaisessa arvioinnissa käytetään apuna keskusvirastojen laatimia lomakkeita, joiden avulla selvitetään toimialakohtaisesti toteutunut valvonta. Arviointia tehdään myös sen suhteen, miten voimavarojen jakautuminen eri sektoreille käytännössä toteutui.

Toteutunutta valvontaa verrataan riskinarvionnin perusteella edellytettyyn valvontaan. Mikäli suunnitelmassa asetettuja tavoitteita ei saavuteta, toteutumisen arvioinnissa tarkastellaan mahdollisia syitä tähän.

Valvonnan maksullisuutta suunnitelleissa työryhmissä, samoin kuin eduskuntakäsittelyn aikana korostettiin, että valvonnasta saaduilla tuloilla tulee turvata kuntien mahdollisuus ylläpitää valvontaa. Keskusvirastot tulevat keräämään tiedot toimialakohtaisista valvontatuloista.

Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunnan hyväksymä toteutuma- ja arviointiraportti toimitetaan aluehallintovirastolle, joka toimittaa ne edelleen keskusvirastoille.

3. Valvonnan toimialat

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu kansanterveyslain 1 §:ssä ja edellä tämän suunnitelman kohdassa 1.2 mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Lainsäädäntö on esitetty tarkemmin toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy riskinarvionnin perusteella. Riskinarviointi ja -luokitus ovat erilaisia eri toimialoilla. Ne on kuvattu kunkin toimialan yhteydessä.

3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Toimialakohtainen valvonta perustuu valtakunnallisiin valvontaohjelmiin. Tähän suunnitelmaan on koottu vuosille 2011-2014 painottuva valvonta, jota tarkennetaan vuosittain.

Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	Minkä tahansa näkökohdan tutkiminen sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta vaatimusten mukainen Pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta Yksi tarkastus ei yleensä voi kattaa koko yrityksen toimintaa, kohdistuu johonkin tiettyyn osaan, kuitenkin niin, että vuoden aikana kaikki yrityksen toiminnot tulevat tarkastetuiksi.
Kemikaalivalvonta	Säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti arvioitava valvontakohteen vaatimustenmukaisuus Yleensä tarkastuksista ilmoitetaan ennakkoon
Terveydensuojelunvalvonta	Tarkoituksena on selvittää terveysvaaran tai haitan esiintyminen (aistinvaraista tarkastelua ja arviointia, usein mittauksia ja näytteenottoa)

Kuluttajaturvallisuusvalvonta	Tarkastuksen tarkoitus selvittää, että tarjottu palvelu tai tavara ei aiheuta vaaraa Yleensä tarkastuksista ilmoitetaan ennakoon.
Tupakkalainvalvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus.

Tarkastusten sisältö ja tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävä aika on kuvattu toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa ja yksikön laatujärjestelmässä. Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Tarkastuskertomuksessa esitetään, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty.

Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Matkoihin käytettävä aika on otettu huomioon resurssien suunnittelussa.

Valvontasuunnitelmat ovat julkisia asiakirjoja. Valvontasuunnitelma ja toimialakohtaiset ohjelmat esitetään ympäristöterveysyksikön nettisivuilla, jolloin asiakkaat pääsevät halutessaan niihin perehtymään.

3.1.3 Valvontakohteiden /valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet

Tarkastustiheydet määräytyvät riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheydet on määritelty pääasiassa kohde/toimintatyyppikohtaisen riskiluokituksen perusteella. Tavoitteelliset tarkastustiheydet esitetään toimialakohtaisissa taulukoissa.

Viranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti hyväksymisen tai ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Suunnitelmalliset tarkastukset ovat maksullisia.

3.1.4 Delegoinnit

Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta on siirtänyt ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön mukaista toimivaltaansa Ympäristöterveyden viranhaltijoille 24.8.2011, 92§. Päätös on nähtävissä kaupungin nettisivuilla (<http://www.tampere.fi/hallintojatalous/paatoksenteko.html>).

3.2. Erityistilanteisiin varautuminen

3.2.1 Toiminta erityistilanteissa

Elintarvike-, terveydensuojelu- ja kuluttajaturvallisuuslaissa on määräykset siitä, että kunnan on ennakolta varauduttava erityistilanteisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö on päivittänyt ympäristöterveydenhuollon erityistilanneoppaan, jota on syytä hyödyntää erityistilannesuunnitelmaa laadittaessa. Tampereen ympäristöterveyden valmiussuunnitelma on laadittu 2008 ja sitä päivitetään jatkuvasti.

3.2.2 Epidemioiden selvittäminen

Epidemioiden selvittelyä varten pormestari on 29.12.2010 nimennyt työryhmän, jonka puheenjohtajana toimii kaupungin epidemiologi Sirpa Räsänen.

Epidemiatyöryhmän kokoonpano

Jäsen	Varajäsen
tartuntataudeista vastaava lääkäri/epidemiologi	kaupungin tartuntatautiosaston vastaava lääkäri/ylilääkäri
kaupungineläinlääkäri	valvontaa tekevä eläinlääkäri
myynti- ja tarjoilukohteiden valvonnasta vastaava ympäristöinsinööri	elintarvikevalvonnan ympäristöinsinööri/terveystarkastaja
terveysinsinööri	terveydensuojelun ympäristöinsinööri
tartuntataudeista vastaava hoitaja	hoitaja tartuntatautien valvontayksiköstä
vesilaitoksen toimitusjohtaja	käyttöinsinööri, vesilaitos

Työryhmä kokoontuu säännöllisesti 2-3 kertaa vuodessa ja aina, kun se epidemiaepäilyn vuoksi on tarpeen.

Epidemiatyöryhmän toiminta on kuvattu laatujärjestelmässä ja varautumissuunnitelmassa. Ympäristöterveyden edustajat huolehtivat elintarvikkeisiin, talousveteen ja valvontakohteisiin liittyvistä selvityksistä ja viranomaisnäytteenotosta, terveydenhuollon edustajat taas altistuneisiin liittyvistä toimenpiteistä. Ympäristöterveys tekee ilmoitukset THL:lle ja Eviralle. Viestintää koordinoi työryhmän puheenjohtaja. Epidemioiden liittyvä viestintä hoidetaan yhteistyössä kaupungin viestintäyksikön kanssa ja kaupungin viestintäsuunnitelmaa noudattaen.

4. ELINTARVIKEVALVONNAN VALVONTASUUNNITELMA 2011- 2014

Päivitys vuodelle 2012

4.1 Säädosperusta

Valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman (EVO) laatimisesta säädetään elintarvikelaissa (23/2006) ja valvontaohjelma-asetuksessa (78/ 2011). Elintarvikevalvonnan järjestämisestä säädetään lisäksi mm. seuraavissa säädöksissä:

Elintarvikevalvonta-asetus 420/ 2011

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus (EY) N:o 854/2004

Lihantarkastusasetus (38/EEO/2006)

Sivutuoteasetus (EY) N:o 1069/ 2009

Sivutuoteasetuksen täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 142/ 2011

STM:n asetus elintarvikkeiden tai talousveden välityksellä leviävien ruokamyrkytys epidemioiden selvittämisestä (251/2007)

TSE-asetus (EY) N:o 999/ 2001

Valtioneuvoston asetus elintarvikelain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevästä laboratorioista (1174/2006)

Valvonta-asetus (EY) N:o 882/ 2004

Valvontasuunnitelma-asetus (665/ 2006)

Yleinen elintarvikeasetus (EY) N:o 178/ 2002

Valtioneuvoston asetus eräistä elintarvikevalvonnan maksuista (1040/2007)

EVO on rajattu koskemaan elintarvikelain mukaista valvontaa, mutta elintarvikkeita valvotaan myös muiden säädösten nojalla, joita ovat mm. maatalouspolitiikkalaki (1100/1994)

(lain muutostyöt on aloitettu), kalastuspolitiikkalaki (1139/1994) ja eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu laki (1192/1996). Elintarvikevalvonnan yhteydessä toteutetaan sivutuoteasetuksen mukaista valvontaa elintarvikelain perusteella valvottavissa laitoksissa ja elintarvikehuoneistoissa. Nämä tehtävät on kuvattu VASUssa.

4.2 Elintarvikevalvonnan tavoitteet

4.2.1 Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma

(VASU)

Valvonta-asetuksen mukainen Suomen elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma

(VASU) päivitettiin vuonna 2011 vuosille 2011 – 2015. Suunnitelma on laadittu Evirassa kaikkien elintarvikeketjun valvontaviranomaisten yhteistyönä. Se sisältää kuvauksen siitä, miten alkutuotannon ja elintarvikkeiden tuotannon, käsittelyn ja jakelun valvonta on Suomessa suunniteltu toteutettavaksi ja järjestetty lopputuotteiden turvallisuuden ja lainsäädännön noudattamisen varmistamiseksi. VASUssa on määritelty valvonnan strategiset vaikuttavuus- ja toiminnalliset tavoitteet, linjaukset ja painopisteet. Pää tavoitteeksi on asetettu hyvin toimiva, yhtenäinen ja tehokas valvontaketju, jossa valvonta kohdistetaan riskiperusteisesti.

4.2.2 Elintarvikelainsäädännön tavoitteet

Elintarvikevalvonnan tavoitteena on toteuttaa elintarvikelainsäädännössä asetettuja päämääriä. Elintarvikelaissa nämä päämäärät on kirjattu lain tarkoitusta kuvaavaan 1 §:ään. Elintarvikelain tarkoituksena on varmistaa elintarvikkeiden ja niiden käsittelyn turvallisuus sekä elintarvikkeiden hyvä terveydellinen ja muu elintarvikemääräysten mukainen laatu sekä varmistaa elintarvikkeiden jäljitettävyyttä. Elintarvikelain tarkoituksena on myös varmistaa, että elintarvikkeista annettava tieto on totuudenmukaista ja riittävää eikä johda kuluttajaa harhaan. Tarkoituksena on suojata kuluttajaa elintarvikemääräysten vastaisten elintarvikkeiden aiheuttamilta terveysvaaroilta sekä taloudellisilta tappioilta.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja määräystenmukaisuudesta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävänä on puolestaan varmistaa, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja että elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyyttä ja muu määräystenmukaisuus toteutuu kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa.

Viranomaisen on tarvittaessa annettava toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi (elintarvikelaki 53§). Toiminnan määräystenmukaisuus parantaa elintarvikealan toimijoiden toimintaedellytyksiä ja menestymismahdollisuuksia markkinoilla sekä pienentää esimerkiksi takaisinvedoista johtuvia yrittäjän taloudellisia kustannuksia.

Tampereen kaupunki on tehnyt Eviran kanssa ensisaapumisvalvonnan toteuttamisesta sopimuksen, jonka mukaan ensisaapumisvalvonta toteutetaan Eviran laatiman valvontasuunnitelman mukaisesti.

4.2.3 Laatujärjestelmä

Elintarvikevalvontaviranomaisen tulee laatia toimintaansa sopiva laatujärjestelmä sekä ylläpitää ja noudattaa sitä. Laatujärjestelmiä koskevista vaatimuksista säädetään valvonta-asetuksen 8 artiklassa ja elintarvikelain 41 §:ssä. Laatujärjestelmä tulee rakentaa paikallisiin olosuhteisiin sopivaksi. Valvonta-asetuksen mukaan toimivaltaisen viranomaisen on harjoitettava virallista valvontaa dokumentoitujen menettelyjen mukaisesti.

Tampereen elintarvikevalvonnalla on laatujärjestelmä, jota päivitetään jatkuvasti. Lainsäädännön muutosten ja tietojärjestelmän uusimisen takia päivittäminen vaatii tavallista suuremman työpanoksen v 2012. Tähän on suunnitelmaa tehtäessä varauduttu. Laatujärjestelmässä on tietoja ja ohjeita virallista valvontaa harjoittavalle henkilöstölle mm. toiminnan tavoitteista, henkilöstön tehtävistä, näytteenottomenettelyistä, valvontamenetelmistä ja -tekniikoista, tulosten tulkitsemisesta ja niiden nojalla tehtävistä päätöksistä. Laatujärjestelmässä on huomioitu Eviran ohjeet ja malliasiakirjat. Malliasiakirjoja käytetään aina, kun se on mahdollista..

Tampereen ympäristöterveys on v 2011 tehnyt laatu-yhteistyötä Pirkkalan ympäristöterveydenhuollon Pirtevan kanssa mm. ristiinauditoinnin muodossa. Keskinäisiä auditointeja jatketaan v 2012.

4.2.4 Varautuminen erityistilanteisiin

Valvontaviranomaisten on varauduttava erityistilanteisiin oman toimintansa osalta ja laadittava erityistilanteisiin varautumista koskeva suunnitelma (valvonta-asetus 13 artikla ja elintarvikelaki 46 §).

Tampereen v 2008 laadittua ympäristöterveyden valmiussuunnitelmaa päivitetään jatkuvasti.

4.2.5 Jäljitettävyys

Elintarvikelaki kattaa koko ketjun pellolta pöytään ja siihen perustuvalla valvonnalla turvataan, että elintarvikkeet ovat määräystenmukaisia. Jäljitettävyys on elintarviketurvallisuuden kannalta keskeinen tekijä ja sen avulla voidaan ongelmatilanteissa poistaa määräystenvastaiset elintarvikkeet kohdennetusti markkinoilta ja antaa kuluttajille oikeaa ja riittävää tietoa tilanteesta. Jäljitettävyys on tärkeää myös selvitetessä elintarvikkeesta annettavien tietojen totuudenmukaisuutta tai muuta määräystenmukaisuutta.

Jäljitettävyyden valvonta on huomioitu Tampereen elintarvikevalvonnan suunnitelmassa.

4.3 Paikallisen elintarvikevalvonnan järjestäminen

4.3.1 Kunnan valvontasuunnitelma

Tampereen ympäristöterveyden yhteinen valvontasuunnitelma on laadittu noudattaen ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman luvussa 2 esitettyjä periaatteita. Suunnitelma sisältää ilmoitettujen elintarvikkeiden alkutuotantopaikkojen (elintarvikelain muutos 352/2011 22.1 §) sekä hyväksytyjen (13.2 §) ja ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen (13.3 §) toiminnan säännöllisen valvonnan. Hyväksymis- ja ilmoitusveloitteen ulkopuolelle jäävää alkutuotantoa ja muuta elintarviketoimintaa valvotaan tarvittaessa.

Tampereen elintarvikevalvonnan valvontasuunnitelma on laadittu siten, että elintarvikelain lisäksi myös EY-säädösten valvontaan liittyvät toimenpiteet sisältyvät siihen

4.3.2 Valvontakohteet ja valvontakirjanpito

Valvontaviranomaisella tulee olla ajan tasalla olevat tiedot kaikista alueensa elintarvikevalvontakohteista (elintarvikelaki 83§). Näitä ovat:

- ilmoittamista tai hyväksyntää edellyttävät elintarvikehuoneistot • (elintarvikelain muutos 352/2011 14 ja 15 §) mukaan lukien ns. virtuaalihuoneistot, liikkuvat elintarvikehuoneistot ja kuljetustoiminta;
- liikkuvat elintarvikehuoneistot, joista on jo tehty ilmoitus toiselle paikkakunnalle

ja joiden saapumisesta valvontaviranomaisen alueelle tiedotetaan valvontaviranomaiselle (elintarvikelain muutos 352/2011 15a.1 §); liikkuva elintarvikehuoneisto merkitään kuitenkin rekisteriin vain siinä valvontayksikössä, joka on hyväksynyt ko. huoneiston tai käsitellyt ko. huoneistosta tehdyn ilmoituksen;

- toimijat, jotka valmistavat tai saattavat markkinoille elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia materiaaleja ja tarvikkeita (kontaktimateriaalialan toimijat) (elintarvikelain muutos 643/2010 21a §); sekä
- ilmoittamista edellyttävät elintarvikkeiden alkutuotantopaikat (elintarvikelain muutos 352/2011 22.1 §).

Tampereen elintarvikevalvonnalla on v 2011 loppuun käytössään YT-Boss- järjestelmä, johon valvontakohte- ja valvontatiedot on kerätty. Vuoden 2012 alusta siirrytään käyttämään uutta tietojärjestelmää (Facta), jossa on KUTI-ominaisuudet. Valvontakohte- ja valvontatiedot konvertoidaan uuteen järjestelmään. Kohdetietojen järjestäminen KUTI-luokituksen mukaiseksi on joulukuussa 2011 meneillään, mutta tarkistusten arvioidaan jatkuvan vielä v 2012.

Taulukossa 4.1 elintarvikevalvonnan suunnitelma 2012 on esitetty KUTI-luokkien mukaisesti.

4.3.3 Valvontakohteiden hyväksymis- ja ilmoitusmenettely

Alkutuotantopaikkojen ja elintarvikehuoneistojen ilmoitus- ja hyväksymismenettelystä on säädetty elintarvikelain 13-15 ja 22§:ssä ja valtioneuvoston elintarvikevalvonnasta antamassa asetuksessa (elintarvikelain muutos 352/2011).

Elintarvikelain muutoksen (352/2011) 13.6 §:ssä sekä 22.3 ja 22.4 §:ssä mainituista elintarvikealan ja alkutuotannon toiminnoista ei tarvitse tehdä ilmoitusta valvontaviranomaiselle.

Valvontakohteiden hyväksyminen

Elintarvikealan toimijan, joka käsittelee eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vrk:n kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Laitoksen vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä (yleinen elintarvikehygieniasetus (EY) N:o 852/2004, art.6.3). Laitoksen hyväksymisestä tai ehdollisesta hyväksymisestä tehdään päätös (elintarvikelaki 13 ja 15§). Toiminnan laitoksessa saa aloittaa, jos laitos täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset (elintarvikelain muutos 352/2011 13.5§) ja laitos on hyväksytty.

Valvontakohteesta ilmoittaminen

Elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta 14§:ssä säädetylle valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (ilmoitettu elintarvikehuoneisto). Toiminnan saa aloittaa, jos elintarvikehuoneisto täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset (elintarvikelain muutos 352/ 2011 13.5§). Ilmoitusvelvollisuus koskee myös sellaisia toimijoita, joilla ei ole

varsinaista huoneistoa elintarvikkeiden käsittelyä varten, mutta jotka toimivat elintarvikeketjun osana (ns. virtuaalihuoneistot). Ilmoituksen käsittelystä annetaan toimijalle todistus käyttäen Eviran malliasiakirjaa nro 10120/1. Toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta tai toimijan vaihtumisesta tulee ilmoittaa viivytyksettä valvontaviranomaiselle.

Kontaktimateriaalialan toimipaikasta ilmoittaminen

Kontaktimateriaalialan toimijan on ilmoitettava toimipaikastaan ja siellä harjoitettavasta toiminnasta toimipaikan sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle (elintarvikelain muutos 643/2010 21a§).

Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen

Alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta on tehtävä ilmoitus hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista. Toimijan on ilmoitettava myös annettujen tietojen oleellisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä yli vuodeksi sekä toiminnan lopettamisesta (elintarvikevalvonta-asetus). Valvontaviranomaisen on ilmoitettava alkutuotannon toimijalle ottaneensa vastaan ilmoituksen tai saaneensa tiedon toiselta viranomaiselta.

4.3.4 Valvontakohderekisterit ja niihin merkittävät tiedot

Elintarvikehuoneistot ja laitokset

Evirassa valmisteltu keskitetty tietojärjestelmä sisältää valvontakohteet (KUTI 1) ja valvontatiedot (KUTI 2), joista on säädetty elintarvikelain 84§:ssä. Keskitetty tietojärjestelmä tuottaa elintarvikelain 83§:ssä tarkoitetun valtakunnallisen rekisterin, johon elintarvikevalvontakohteita valvovat viranomaiset siirtävät tietoja omista järjestelmistä.

Vuoden 2012 alusta lähtien Tampereen ympäristöterveyden käytössä on uusi tietojärjestelmä, joka on osa Facta- kuntarekisteriä. Aikaisempi tietojärjestelmä YT-Boss jää samalla pois käytöstä. Uuden tietojärjestelmän kautta kohdetiedot ja valvontatiedot lähetetään valtakunnalliseen tiedonkeruujärjestelmään. Kuti-tiedonsiirto toteutetaan v 2012.

Elintarvikkeiden alkutuotantopaikat

Kunnan tulee pitää ajan tasalla alkutuotantopaikkarekisteriä elintarvikelain mukaisten tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Alkutuotantopaikkarekisterin kehittämistyön esiselvitys on aloitettu Evirassa vuoden 2011 alussa. Tavoitteena on, että alkutuottajille voitaisiin tulevaisuudessa tarjota sähköinen asiointimahdollisuus ja että alkutuottaja ilmoittaa tietonsa vain kerran.

Kontaktimateriaalialan toimijat

Kunnan viranomaisen merkitsee kontaktimateriaalialan toimijat valvontakohderekisteriinsä. Toiminnasta talletetaan rekisteriin Eviran määrittelemät tiedot.

4.3.5 Omavalvonnan valvonta

Kaikilla elintarvikehuoneistoilla on oltava omavalvontasuunnitelma ja alkutuotantopaikoilla omavalvonnan kuvaus.

Hyväksyttävien elintarvikehuoneistojen hyväksymishakemukseen tulee liittää omavalvontasuunnitelma (elintarvikevalvonta-asetus 4.3§). Elintarvikehuoneistoa koskevasta ilmoituksesta tulee käydä ilmi tieto omavalvontasuunnitelmasta (elintarvikevalvonta-asetus 3.1§). Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava elintarvikealan toimijalle tarpeellisia omavalvontasuunnitelman täydentämistä, korjaamista tai muuttamista sekä siihen kuuluvia laboratoriotutkimuksia koskevia ohjeita ja kehoituksia (elintarvikelain muutos 352/2011 53§).

Omavalvontasuunnitelmaa laatiessaan toimija voi käyttää hyväkseen Eviran arvioimia hyvän käytännön ohjeita. Ohjeet talletetaan komission ylläpitämään listaan, jonka osoite on Eviran ohjeessa 10006/1 hyvän käytännön ohjeen arvioinnista. Jos hyvän käytännön ohjeessa kuvattu riskinhallinta on korkealla tasolla, saattaa siihen perustuva omavalvontasuunnitelma olla riittävä. Hyvän käytännön ohjeiden tekeminen eri toimialoille on elintarvikesektorin vastuulla on. Yleisen elintarvikehygieniä-asetuksen 7 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on kannustettava elintarvikealan toimijoita laatimaan kansallisia oppaita hygieniaa ja HACCP-periaatteiden soveltamista koskevista hyvistä käytännöistä.

Toimijan on kuvattava omavalvonnassaan myös sivutuotteiden tuotantoon liittyvät tavanomaiset toimintaohjeet ja menettelytavat sekä menettelytavat poikkeustilanteissa. Elintarvikealan laitoksessa HACCP-perusteista järjestelmää on sovellettava myös sivutuotteiden tuotantoprosessiin.

Omavalvontasuunnitelmaa laadittaessa tulee ottaa huomioon hygieniapaketin HACCP-vaatimukset sovitettuna toiminnan laajuuteen ja luonteeseen. Evira on laatinut ohjeen HACCP-järjestelmästä, periaatteista ja soveltamisesta, ja valmistelee ohjeistusta omavalvontasuunnitelman sisällöstä.

Evira on valmistellut myös ohjeita omavalvonnan valvontaan : muuntogeenisten elintarvikkeiden omavalvonnan tarkastuslomakkeen täyttöohje ja kananmunapakkaamoiden omavalvontaohjelmissa huomioon otettavia asioita. Tampereen ympäristöterveys noudattaa valvonnassaan Eviran ohjeita.

Kontaktimateriaalialan toimijoiden omavalvonta perustuu komission antamaan asetukseen (EY) N:o 2023/2006 elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvien materiaalien ja tarvikkeiden hyvistä tuotantotavoista. Valmistajan tulee perustaa ja toteuttaa tehokas dokumentoitu laatujärjestelmä ja varmistaa sen noudattaminen.

Omavalvontatutkimukset

Elintarvikemääräyksissä erikseen säädetyt omavalvontatutkimukset on tutkittava hyväksytyissä laboratorioissa. Muut elintarviketurvallisuuden ja omavalvonnan kannalta välttämättömät tutkimukset voidaan tehdä laboratorioissa, joilta ei edellytetä hyväksyntää. Muiden kuin elintarvikemääräyksissä säädettyjen tutkimusten tarpeellisuuden arviointi jää

toimijan vastuulle. Merkittävä osa elintarvikemääräyksissä säädetyistä omavalvonnan tutkimuksista sisältyy elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista annettuun komission asetukseen (EY) N:o 2073/ 2005. Evira on antanut ohjeen nro 10501/1 asetuksen soveltamisesta.

4.3.6 Tarkastusten suunnittelu ja toteutus

Tarkastus on määritelty valvonta-asetuksessa (EY) N:o 882/ 2004 minkä tahansa näkökohdan tutkimiseksi sen toteutukseksi, onko kyseinen näkökohta lainsäädännössä sille esitettyjen oikeudellisten vaatimusten mukainen.

Valvontaviranomaisen on suunniteltava kohteen valvonta niin, että toimintaan käytettävät tilat ja koko toiminta mukaan lukien tuotteet tarkastetaan ja omavalvonta arvioidaan vuoden tai riskinarvioinnissa määritellyn tarkastusjakson aikana. Evira on laatinut yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa malliasiakirjoja, joita viranomaisten suositellaan käyttävän valvontatoimenpiteissä.

Valvontaohjelma-asetuksessa (664/2006) tarkastuksella tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan säännöllisesti ja ennalta suunnitellusti tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimuksenmukaisuus. Tarkastukset voivat sisältää myös näytteiden ottoa ja mittauksia, joiden avulla arvioidaan kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan ja tuotteiden turvallisuutta ja määräystenmukaisuutta.

Tarkastukseen kuuluu valmistautuminen, tarkastuksen suorittaminen ja tarkastuskertomuksen laatiminen sekä kirjaukset. Valmistautumiseen kuuluu mm. perehtyminen hyväksymis- ja ilmoitusasiakirjoihin, aiempiin valvontatietoihin ja tarkastuksessa tarvittaviin tausta- ja muihin tietoihin.

Valvontaviranomainen voi käyttää elintarvikelain mukaisissa tehtävissä elintarvikelain 36§:n mukaista ulkopuolista asiantuntijaa. Näissä tapauksissa viranomainen tekee kuitenkin hallinnolliset päätökset itse. Viranomaisen on ilmoitettava Eviralle, mitä se aikoo antaa ulkopuolisen asiantuntijan tehtäväksi, ulkopuolisen asiantuntijan nimi ja miten ulkopuolisen asiantuntijan riippumattomuus ja pätevyys on varmistettu. Evira huolehtii valvonta-asetuksen 5 artiklan mukaisesta ilmoittamisesta MMM:lle ja komissiolle.

4.3.6.1 Valvontakohteiden riskiluokitus, tarkastustiheys ja tarkastukseen käytettävä aika

Tampereen elintarvikevalvonnan käyttämä valvontakohteiden riskiluokitus perustuu Valtakunnallisen elintarvikevalvontaohjelman 2011- 2014 päivityksen 2012 liitteen 3 ohjeeseen.

Elintarvikkeiden riskiperusteisen luokittelun edistäminen

Eviran tavoitteena on kehittää riskinarvioinnin periaatteisiin perustuva tietokoneavusteinen luokittelumalli. RiskSheriff –ohjelman (RS) avulla elintarviketoimijat voidaan luokitella elintarviketurvallisuusriskin perusteella ja suunnata valvontaa riskiperusteisesti. Samalla voidaan yhtenäistää yritysten riskinarviointia, tehdä siitä avointa toimijoille sekä

saada valvontaviranomaisille apua päätösten tekoon. Laitoksia koskeva RS -ohjelma ja vähittäismyymälöitä koskeva ohjelma on pilotoitu kunnissa. Muihin elintarvikehuoneistoihin soveltuvaa RS -ohjelmaa kehitetään. RS -ohjelmien kehittämisessä ja käyttöönotossa otetaan huomioon valvontatietojen julkistamista koskevassa Oiva-pilotissa saadut kokemukset ja tulokset. Tavoitteena on, että RS -ohjelmat otetaan käyttöön kunnissa valvontakohteiden riskiperusteisen luokittelun työkaluna suunnitelmakaudella.

Tampereen ympäristöterveys varautuu ottamaan RS-ohjelman käyttöön.

4.3.6.2 Tarkastus

Toiminnassa olevan elintarvikehuoneiston valvonnassa tarkastus ei voi aina kattaa koko yrityksen toimintaa, vaan se voi kohdistua esimerkiksi omavalvonnan toimivuuteen, elintarvikehuoneiston tiloihin, laitteisiin ja välineisiin, sivutuotteiden käsittelemiseen, TSE-toiminnan vaatimustenmukaisuuteen, henkilöstön ammattitaidon selvittämiseen, työohjeisiin, työskentelytapoihin, omavalvontanäytteiden tuloksiin, jäljitettävyyteen, elintarvikkeiden koostumukseen, pakkausmerkintöihin ja -materiaaleihin tai mittalaitteiden rekisteröimien arvojen lukemiseen.

Valvonta-asetuksen 3 artiklan mukaan elintarvikevalvonta tehdään pääsääntöisesti ilman ennakoilmoitusta. Tarkastuksen voidaan katsoa olevan ennakkoon ilmoittamaton silloin, kun toimija ei ehdi korjata tarkastettavaa asiaa ilmoittamisen ja tarkastuksen välisenä aikana. Aika, joka voi olla ilmoituksen ja tarkastuksen välillä, jotta tarkastus katsotaan ennakkoon ilmoittamattomaksi, riippuu näin ollen tarkastuksen luonteesta. Tarkastukset pyritään tekemään silloin, kun valvontakohteessa on toimintaa, mutta joissakin tapauksissa tarkastus voidaan toteuttaa muulloinkin.

Yleensä tarkastus tehdään valvontakohteessa, mutta asiakirjoja voidaan joissakin tapauksissa tarkastaa Elintarvikevalvonnan toimistolla.

Tarkastustiheyteen vaikuttavat riskiluokitus, joka perustuu valvontakohteen toiminnan luonteeseen ja laajuuteen sekä riskien arviointiin, ja se, miten valvontakohteeseen hallitsee riskit omavalvonnallaan.

Riskiluokituksen lähtökohtana käytetään Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman 2011-2014, Päivitys 2012, liitettä 3 ja sen taulukkoa 3, jossa on esitetty toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva kohdetyyppikohtainen tarkastuskertojen määrä ja tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika. Ilmoitettu aika sisältää tarkastukseen ja tarkastuskertomuksen kirjoittamiseen tarvittavan ajan. Tarkastusajan tarvetta arvioidessa on otettu huomioon tarkastukseen valmistautumiseen ja matkoihin tarvittava aika.

Edellä mainitun liitteen taulukon 2 mukaan riskitekijä arvioidaan merkityksettömäksi, siedettäväksi, kohtalaiseksi, merkittäväksi tai sietämättömäksi riippuen siitä, miten riskitekijää omavalvonnalla hallitaan. Valvontakohteessa todettujen riskitekijöiden merkittävyyden tai lukumäärän kasvu lisää tarkastuskertojen tarvetta. Jos tunnistettu vaara hallitaan omavalvonnalla, terveydellinen riski voidaan todeta pieneksi.

Tarkastuskertoja voidaan vähentää 50%, kun kohteen todetaan omavalvonnaltaan, rakenteiltaan, toimintoiltaan ja tuotteiltaan täyttävän kaikki lainsäädännön vaatimukset.

Tarkastuskertoja voidaan lisätä 50%, kun havaitaan sellaisia riskitekijöitä, jotka eivät ole hallinnassa.

Alkutuotantopaikan riskinarviointia tehtäessä otetaan huomioon elintarvikelain 22§:n mukainen ilmoittaminen alkutuotantopaikassa tapahtuvasta elintarviketoiminnasta. Ilmoitettava elintarviketoiminta voi lisätä valvontatarvetta ja tarkastustiheyttä.

Taulukon ohjeellisia tarkastusmääriä laadittaessa on oletettu, että toiminta on ympärivuotista. Mikäli kohde on toiminnassa vain osan vuotta, tarkastusten määrä suhteutetaan vuotuisen toiminta-aikaan. Alkutuotantopaikkojen keskimääräiset tarkastustiheydet on em.taulukossa 3 jo suhteutettu kunkin alkutuotantotyyppin vuotuisen toiminta-aikaan eikä kausiluontoisuutta tarvitse niiden osalta enää huomioida.

Elintarvikelainsäädännössä on säädetty ilmoitusjärjestelmistä (ravintolisät, täydennetyt elintarvikkeet, erityisruokavaliovalmisteet sekä äidinmaidonkorvikkeet), joiden tarkoituksena on saattaa valvontaviranomaisten tietoon sellaisen elintarvikkeen markkinoille tulo, jonka valvontaan liittyy erityisiä valvonnallisia tarpeita, kuten esimerkiksi tuotteeseen lisättyjen ravintoaineiden pitoisuuksien valvonta elintarviketurvallisuuden kannalta, kun elintarvike on tarkoitettu herkille ja/tai haavoittuville kuluttajaryhmille (lapsille) tai kun koostumuspoikkeama voi aiheuttaa vakavan terveyshaitan tai –vaaran. Evira välittää vastaanottamansa ilmoitukset paikallisille elintarvikevalvontaviranomaisille tiedoksi ja valvontaa varten.

Tampereen elintarvikevalvonta käyttää tarkastuksissa Eviran laatimia ohjeita, malliasiakirjoja ja lomakkeita. Tarkastuksesta laaditaan kirjallinen tarkastuskertomus, johon merkitään tarkastetut seikat, tarkastuksen tulokset sekä toimijalta edellytettävät toimenpiteet. Tarkastuskertomus annetaan tarkastuskohteelle ja tallennetaan elintarvikevalvonnan laatuja järjestelmän ja arkistonmuodostussuunnitelman mukaisesti.

Elintarvikelain muutoksen yhteydessä lain 21 §:ään lisättiin vaatimus valvontatietojen julkistamisesta: elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja Eviran määräämällä tavalla. Tampereen elintarvikevalvonta varautuu valvontatietojen julkistamiseen Eviran ohjeiden mukaan ja sen määräämänä ajankohtana.

Suunnitelmalliset tarkastukset v 2012

Tampereen elintarvikevalvonnan tavoitteena on v 2012 tehdä 901 suunnitelmallista tarkastusta. Valvonnan kohdistamisessa on pyritty mahdollisimman suureen riskiperusteisuuteen. Valvonnan jakautuminen KUTI-luokittain on esitetty taulukossa 4.1. Taulukossa on esitetty myös tarkastusten sisällön painopistealueet. Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva alustava riskiluokitus on merkitty taulukkoon.

Elintarvikelain muutoksen ansiosta suunnitelmallisten tarkastusten määrää pyritään nostamaan. Tarkastusten sisältöä on myös rajattu, jotta tarkastustiheyttä voitaisiin edelleen lisätä. Vaikuttavuutta pyritään lisäämään tekemällä aiempaa enemmän uusintatarkastuksia epäkohtien korjaamisen varmistamiseksi.

Vuonna 2012 siirtyminen uuteen tietojärjestelmään ja laatu järjestelmän vaatima tavanomaista suurempi työpanos vievät vielä aikaa tarkastustoiminnalta.

4.3.7 Näytteenotto ja näytteen tutkiminen

Näytteenotolla ja tutkimustulosten perusteella voidaan selvittää omavalvonnan toimivuutta sekä tuotteiden turvallisuutta ja määräysten mukaisuutta. Elintarvikkeiden mikrobiologiset vaatimukset on esitetty komission asetuksessa (EY) N:o 2073/ 2005, jonka soveltamisesta Evira on antanut ohjeen 10502/1.

Kunnan on laadittava vuosittain riskiperusteinen suunnitelma omavalvonnan toimivuuden valvomiseksi otettavista näytteistä ja tutkimuksista (elintarvikelaki 48 §). Näytteitä voidaan ottaa mm. lainsäädännön toimijalle määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Näytteenotto kohteita, näytteiden määriä, näytteenottotiheyttä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa otetaan huomioon omavalvonnan toimivuus valvontakohteessa.

Tampereen elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma 2012 on esitetty taulukossa 4.2. Näytteitä otetaan tuotantolaitosten ja ammattikeittiöiden korkeariskisistä elintarvikkeista määräysten mukaisuuden ja omavalvonnan riittävyyden varmistamiseksi. Tuotantolaitoksista otetaan ympäristönäytteitä, jotka tutkitaan patogeenien mikrobien varalta. Kartoitustutkimuksena on tarkoitus selvittää EHEC-bakteerien esiintymistä pikaruokaravintoloiden jauhelihapihveissä ja salaattikasviksissa.

Näytteitä on varauduttu ottamaan ja tutkituttamaan myös epäilyn perusteella, esim. kuluttajavalitusten, ruokamyrkytys epäilyjen, elintarvikkeista aiheutuvien muiden terveysvaaratilanteiden ja muiden erityistilanteiden tutkimiseksi. Näytteistä tehdään mikrobiologisia, kemiallisia, fysikaalisia ja aistinvaraisia laboratoriotutkimuksia tarpeen mukaan. Mikrobiologisessa näytteenotossa ja tutkimuksissa huomioidaan komission asetus elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista ja Eviran ohje nro 10502/1 ”Elintarvikkeiden mikrobiologinen näytteenotto ja analyysit”.

Näytteenottoon varaudutaan myös Eviran hankkeisiin liittyen, joihin Tampere osallistuu tarvittaessa.

4.3.7.1 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Elintarvikevalvonnalla on sopimus elintarvike- ja ympäristönäytteiden tutkimisesta Tampereella sijaitsevan Eurofins Scientific Finland Oy -laboratorion kanssa. Evira on hyväksynyt laboratorion elintarvikelain nojalla viranomaisnäytteitä tutkivaksi laboratorioksi..

4.3.7 Elintarvikevalvonnan hankkeet

4.3.7.1 Hankkeet

Tampereen elintarvikevalvonta osallistuu tarvittaessa yhteisön laajuisiin ja valtakunnallisiin hankkeisiin. Vuonna 2012 Evira toteuttaa PAH-valvontahankkeen, lihavalmistajien listeriaprojektin ja kasvisvarastojen olosuhdekartoituksen.

Eviran hakkeena on valvojen perehdytys lisääinevalvontaan v 2012. Tämä huomioidaan Tampereen elintarvikevalvojen koulutussuunnitelmassa.

4.3.8 Seurantaohjelmat

Valvonta-asetuksen EY) N:o 882/ 2004 mukaan seurannalla tarkoitetaan elintarvikevalvonnassa suunnitellun havainto- ja mittausjakson toteuttamista, jonka tarkoituksena on saada käsitys elintarvikemääräysten noudattamisesta. Erilaiset valvonta- ja seurantaohjelmat ovat valvontaasetuksen tarkoittamaa seurantaa.

Seurantaohjelmia, joita on kuvattu VASUssa, ovat:

- Zoonoosiseuranta- ja kartoitusohjelmat
= kansallinen salmonellavalvontaohjelma
= muita pysyviä seurantaohjelmia: kampylobakteerin seurantaa broilereissa tietyillä teurastamoilla; EHEC-bakteerin tutkimuksia teurastamossa ja pitopalvelupaikoissa
 - elintarvikkeiden kasvinsuojeluainejäämävälvontaohjelma
 - eläviä eläimiä ja eläimistä saatavia elintarvikkeita koskeva vierasainevalvontaohjelma
 - eläinlääkinnällistä rajatarkastusta koskeva vierasainevalvontaohjelma
 - ympäristökontaminanttien ja muiden vierasaineiden seurantaohjelmat.
- EU:ssa tai kansallisesti toteutettavista määräaikaista kartoitusohjelmista sovitaan vuosittain

Tampereen elintarvikevalvonta osallistuu tarvittaessa seurantaohjelmiin liittyvään näytteenottoon ja vastaa osaltaan valvontatoimenpiteistä.

4.3.9 Valvontakirjanpito

Valvontakirjanpito sisältää elintarvikehuoneiston laitoshyväksyntään tai elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelyyn liittyvät asiakirjat, tarkastuksista laadittavat tarkastuskertomukset, viranomaisnäytteiden tutkimustulokset, arviointiraportit sekä viranomaisen muista toimenpiteistä kirjaamat asiat.

Elintarvikehuoneistoa valvova viranomainen säilyttää valvontakirjanpidon siten, että se voidaan antaa pyydettyä toisen valvontaviranomaisen tai auditoijan tarkastettavaksi. Tarvittaessa osia valvontakirjanpidosta, esimerkiksi tarkastuskertomus, voidaan lähettää tiedoksi toiselle valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomaisella on oltava käytössään sähköinen järjestelmä, jossa ylläpidetään tiedot valvontakohteista ja niihin tehtävistä valvontatoimenpiteistä, ja josta Eviran määrittelemät tiedot siirretään keskitettyyn tietojärjestelmään.

Tampereen elintarvikevalvonnan valvontakirjanpitoon käytetään v 2012 alusta lähtien Facta – järjestelmää, jossa on Kutu-ominaisuudet.

4.3.10 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten noudattamiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat

elintarvikelain 7 luvussa. Evira on laatinut lisäksi viranomaisille ohjeen (100011/1) hallinnollisten pakkokeinojen käytöstä.

Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishukka, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen. Terveystä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta on päätöksellään 24.8.2011, 92§, siirtänyt elintarvikelain mukaista toimivaltaansa viranhaltijoille. Elintarvikelain 55-60§:n mukainen toimivalta on delegoitu kaupunginlääkärille.

Elintarvikelaissa ei ole hallintomenettelyä koskevia säännöksiä, vaan sovellettaviksi tulevat hallintolain (434/2003) säännökset (kuuleminen, josta on malliasiakirja nro 10117/1). Mikäli viranomaisella on päätös, että pakkokeinopäätös on mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta pantava heti täytäntöön, tämä todetaan päätöksessä.

Elintarvikealan toimija vastaa niistä kustannuksista, joita toimijalle aiheutuu viranomaisen pakkokeinopäätöksistä.

Rangaistusseuraamuksista säädetään sekä elintarvikelaissa (10 luku) että rikoslain (39/1889, muutos 400/2002). Elintarvikevalvontaviranomaisilla on elintarvikelain 79 §:n nojalla velvollisuus tehdä tutkintapyyntö esitutkintaviranomaisille kaikista elintarvikelainsäädännön rikkomuksista lukuun ottamatta tilanteita, joissa teko tai laiminlyönti on vähäinen. Vähäisistäkin laiminlyönneistä on tehtävä ilmoitus, jos kyse on niskoittelusta viranomaisen kieltoja ja määräyksiä vastaan.

4.5 Elintarvikevalvonnan seuranta ja raportointi

Toimivaltaiset viranomaiset ylläpitävät rekisteriä valvontakohteista ja valvontatapahtumista kertyvistä tiedoista. Niistä laaditaan raportteja kunnan sekä keskus- ja aluehallinnon erilaisiin seurantarpeisiin. Elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tiedonkeruusta (KUTI ja ELTU), monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman raporteista (ns. VASU raportti) sekä auditointien tuloksista muodostetaan yleiskuva elintarvikevalvonnan tilanteesta Suomessa. Valvonnasta kerättäviä tietoja käytetään valvonnan seurannassa, toteutumisen arvioinnissa sekä ohjauksen ja suunnittelun tukena paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisestikin.

Tampereen elintarvikevalvonta kerää v 2012 alusta lähtien valvontatiedot Facta-järjestelmään, jossa on Kuti- ominaisuudet. Aiemmat valvontakohde- ja valvontatiedot konvertoidaan järjestelmään. Elintarvikevalvonta toimittaa keskus- ja aluehallintoviranomaisten tarvitsemat tiedot paikallisesta valvonnasta pyydettyssä muodossa.

4.5.1 Vuosiraportti komissiolle

Valvonta-asetuksen 44 artiklan mukaan jäsenvaltiot laativat komissiolle vuosiraportin, joka sisältää mm. valvontatoimien ja auditointien tulokset sekä todettujen säännöstenvastaisuuksien tyypin ja lukumäärän. Vuosiraportti annetaan seuraavan vuoden kesäkuussa.

Vuosiraportti laaditaan pääosin olemassa olevien tietojenkeruun tulosten perusteella.

Tällaisia ovat mm. elintarvikevalvonnan auditointien tulokset ja kunnallisen elintarvikevalvonnan arviointia varten keskitetystä tietovarastosta saadut KUTI-tiedot ja joistain kunnista kerätyt ELTU-tiedot. Lisäksi kuntien ja muiden valvontaviranomaisten oman toiminnan arviointitulokset kootaan vuosiraporttia varten.

4.5.1.1 Raportoinnin aikataulut

Valvonnan raportoinnin aikataulut ovat pääosin sidoksissa komissiolle toimitettavan vuosiraportin aikatauluun, mutta lisäksi erilaisille projekteille on annettu omia aikatauluja.

Kunnan ympäristöterveydenhuollon yksikkö laatii toimintansa toteutumisen arviointiraportin lautakunnan hyväksyttäväksi maaliskuun loppuun mennessä. Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunnan hyväksymä toteuma- ja arviointiraportti toimitetaan Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastolle.

4.5.2 Elintarvikevalvonnan ja -tutkimuksen tiedonkeruu

Elintarvikevalvonnan tulosten raportointia varten Evira valmistelee keskitettyä valvontatietojärjestelmää, jonka ensimmäinen osa (valvonnan kohdetietojärjestelmä KUTI 1) ja toinen osa (valvontatiedot KUTI 2) ovat valmistuneet ja muut osat valmistuvat ohjelmakauden aikana. Keskitetyssä KUTI- tietojärjestelmässä on teknisesti valmiina kohdetiedot ja valvontatiedot valmistuksen, varastoinnin, jakelun ja tarjoilun sekä myynnin osalta. Alkutuotantorekisterin osuuden kehittäminen on alkanut vuonna 2011. Sen jälkeen alkaa näytteenotto- ja tutkimustieto-osuuden kehittäminen. Kaikki kunnat antavat alkutuotannon valvontatiedot sekä tiedot näytteenotto- ja tutkimustuloksista ELTU-lomakkeilla siihen asti kunnes tietojärjestelmän nämä osat on saatu valmiiksi ja käyttöön. Ne kunnat, joilla ei ole omissa tietojärjestelmissä käytössä KUTI -ominaisuuksia, antavat kaikki valvontatiedot ELTU-lomakkeilla.

Tampereen uudessa Facta-järjestelmässä on KUTI-ominaisuudet. Alkutuotannon valvontatiedot ja tiedot näytteenotto- ja tutkimustuloksista toimitetaan ELTU-lomakkeilla.

4.5.3 Elintarvikevalvonnan auditoinnit

Toimivaltaisten viranomaisten on valvonta-asetuksen 4 artiklan mukaan tehtävä sisäisiä tai teetettävä ulkoisia toiminnan tarkastamisia ja ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin tarkastamisessa saatujen tulosten pohjalta sen varmistamiseksi, että valvontaasetuksessa säädetyt tavoitteet saavutetaan. Toiminnan tarkastamisella (auditoinnilla) tarkoitetaan järjestelmällistä ja riippumatonta tarkastelua, jolla selvitetään, ovatko toiminta ja sen tulokset suunniteltujen järjestelyjen mukaisia, onko kyseiset järjestelyt toteutettu tehokkaasti ja ovatko ne sopivia tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Toiminnan tarkastamisten on oltava riippumattomien tahojen arvioitavissa ja ne on toteutettava avoimesti.

Valvonta-asetuksen 8 artiklan mukaan toimivaltaisella viranomaisella on oltava käytössään menettelyt, joilla todetaan valvonnan tehokkuus ja varmistetaan mahdollisesti tarvittavien korjaavien toimien toteuttaminen. Näistä menettelyistä on laadittava kuvaus, joka liitetään VASUun. Toimivaltaisten viranomaisten on näiden menettelyjen avulla varmistettava, että valvonta on tehokasta ja kattavaa, ettei siinä synny eturistiriitoja,

ja että viranomaisella on käytettävissään riittävästi laboratoriokapasiteettia ja pätevää henkilöstöä sekä asianmukaiset tilat ja laitteet. Lisäksi valvonta-asetus edellyttää, että viranomaisella on oikeudellinen toimivalta, ja että asianmukaiset varosuunnitelmat erityistilanteiden varalle on laadittu.

Eviran tehtäväalueelle on laadittu elintarvikeketjun valvonnan monivuotinen auditointisuunnitelma vuosille 2011 - 2015. Monivuotisessa auditointisuunnitelmassa on Eviran koordinoiman elintarvikeketjun auditointijärjestelmän toimintaperiaatteet.

Toimivaltaisten valvontaviranomaisten edustajista koostuva elintarvikeketjun valvonnan auditointien koordinoitiryhmä on vastuussa auditointijärjestelmän suunnittelusta ja toimeenpanon koordinoinnista. Koordinoitiryhmä on laatinut valvonnan auditointiprosessin kuvauksen sekä auditointien vuosikellon, jonka mukaisesti auditointeja suunnitellaan, toteutetaan, raportoidaan ja seurataan. Evira järjestää säännöllisesti auditointikoulutusta elintarvikeketjun valvontaviranomaisille.

Kunnallisen elintarvikevalvonnan auditoinnit (ns. VAMU-arvioinnit) ovat osa elintarvikeketjun valvonnan auditointijärjestelmää. Kuntien suorittamaa valvontaa auditoidaan tarkastelemalla toimintaa suhteessa lainsäädännön vaatimuksiin ja tässä valvontaohjelmassa annettuihin ohjeisiin, jotka koskevat valvonnan järjestämistä, suunnittelua ja toteutusta. AVI tekee vuosittain Eviran ja AVIn välisessä tulossopimuksessa sovitun mukaisesti kuntien elintarvikevalvonnan auditointeja. Auditoinnit koostuvat elintarvikevalvonnan auditoinneista ja kohdeauditoinneista, joissa auditoidaan kunnan viranhaltijan suorittamaa tarkastusta elintarvikehuoneistossa.

4.5.4 Hankkeiden ja seurantaohjelmien raportointi

Elintarvikevalvontaviranomaiset osallistuvat erilaisiin Eviran toimialan valvontahankkeisiin ja Eviran ohjaamiin mahdollisiin EU:n yhteisiin valvontahankkeisiin, joita koskevat tiedot ja tulokset toimitetaan erikseen ilmoitettavan aikataulun mukaisesti. Hankkeiden lisäksi valvontaviranomainen on velvollinen pyydettäessä ilmoittamaan Eviralle ja AVille tarkastuksia, valvontatoimenpiteitä, valvontahenkilöstöä, maksuja ja valvontaa koskevia muita tietoja (elintarvikelaki 52 §).

Evira raportoi komissiolle kaikista EU:n valvontaohjelmista, joihin Suomi on osallistunut.

4.6 Terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot

Terveysvaaralla tarkoitetaan biologista, kemiallista tai fysikaalista tekijää tai tilaa, joka saattaa vaarantaa elintarvikkeen turvallisuuden (elintarvikelaki 6 §, 8 kohta 8). Kunnan on selvitettävä alueellaan ilmenevät elintarvikkeisiin liittyvät terveysvaaratilanteet. Tällaisia ovat ruokamyrkytykset ja muut elintarvikevälitteiset vaaratilanteet.

Toimintaohjeet terveysvaaratilanteissa ja takaisinvedoissa sisältyvät Tampereen elintarvikevalvonnan laatujärjestelmään. Niissä on huomioitu Eviran ohjeet. Terveysvaaratilanteiden edellyttämään näytteenottoon ja tutkimuksiin on varauduttu.

Laboratorioiden on ilmoitettava viivytyksettä toimeksiantajalleen tieto terveysvaaraan viittaavista tutkimustuloksista. Toimeksiantajaa valvovalle viranomaiselle tieto toimitetaan erityistilanteissa (elintarvikelaki 40 ja 45 §).

Valvontaviranomaiset ja elintarvikealan toimijat voivat saada tiedon terveydelle vaarallisista elintarvikkeista mm. oman alueensa viranomaistutkimuksista, omavalvonnan tutkimustuloksista toimijalta, kuluttajavalituksista tai Evirasta. Evira toimii elintarvikkeita ja rehuja koskevan nopean hälytysjärjestelmän (RASFF) virallisena kansallisena yhteyspisteenä. Tampereen elintarvikevalvonta on varautunut reagoimaan Eviran lähettämiin RASFF -ilmoituksia koskeviin tiedusteluihin välittömästi.

Vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta on ensisijaisesti elintarvikealan toimijalla. Kun toimija katsoo tai sillä on syytä epäillä, että sen maahantuoma, tuottama, jalostama, valmistama tai jakelema elintarvike ei ole elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien määräysten mukainen, sen on käynnistettävä välittömästi menettelyt kyseisen elintarvikkeen poistamiseksi markkinoilta. Jos tuote on jo ehtinyt kuluttajalle, toimijan on tehokkaalla ja täsmällisellä tavalla ilmoitettava asiasta kuluttajille. Toimijan on viivytyksettä ilmoitettava asiasta myös elintarvikevalvontaan ja Eviralle. Jos toimija ei noudata velvollisuuttaan takaisinvedoissa, elintarvikevalvontaviranomainen ryhtyy toimenpiteisiin terveydelle vaarallisten erien poistamiseksi markkinoilta. Elintarvikevalvonta ilmoittaa AVille ja Eviralle toteamistaan terveysturvallisuudesta sekä tarvittaessa sellaisista valvonnassa esille tulleista seikoista, joilla voi olla vaikutusta elintarvikkeiden turvallisuuteen. Terveysturvallisuustilanteet ja niiden johdosta tehdyt selvitykset ja toimenpiteet kirjataan laatujärjestelmän mukaisesti.

4.6.1 Ruokamyrkytys-epidemioiden selvittäminen

Saatuaan ilmoituksen elintarvike- tai talousvesivälitteisestä ruokamyrkytyksestä tai epäilystä ruokamyrkytyksestä alueellaan kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai elintarvikevalvontaviranomaisen on viipymättä toimitettava tapausta koskeva selvitys (elintarvikelaki 45 § ja terveydensuojelulaki 20a §). Sosiaali- ja terveysministeriön antamassa ruokamyrkytysasetuksessa (251/2007) on säädetty elintarvike- ja talousvesivälitteisten ruokamyrkytys-epidemioiden seurannasta, selvittämisestä ja ilmoittamisesta. Ruokamyrkytystutkimusten keskeinen tavoite on sairastumisen aiheuttajan ja lähteen etsiminen. Ruokamyrkytys-epidemian selvittäminen tapahtuu kunnan kustannuksella.

Pormestari on 29.12.2010 nimennyt ruokamyrkytys-epidemioiden selvittämistä varten työryhmän, jonka puheenjohtajana toimii epidemiologi Sirpa Räsänen. Työryhmän kokoonpano on esitetty tämän suunnitelman yhteisessä osassa. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti 2-3 kertaa vuodessa ja aina, kun se epidemiaepäilyn vuoksi on tarpeen.

Sovitun työnjaon mukaan ympäristöterveyden edustajat tekevät kohteeseen, elintarvikkeisiin ja talousveteen liittyvät selvitykset ja ottavat tarvittavat elintarvike-, vesi- ja ympäristönäytteet. Terveysturvallisuuden edustajat huolehtivat altistuneisiin liittyvistä selvityksistä ja näytteistä. Ympäristöterveys vastaa ilmoituksista THL:lle, Eviralle ja Valviralle RYMY-järjestelmän kautta.

Laatukäsikirjassa on kuvattu toiminta epidemiaepäily- ja muissa terveysturvallisuustilanteissa. Toimintaohje sisältää selvitystyön käynnistämisen, epäilyilmoitusten tekemisen,

näytteenoton ja tutkimisen, tiedonkulun ja yhteydenpidon, tiedottamisen, johtopäätösten tekemisen sekä selvitysilmoituksen laatimisen ja toimittamisen Eviraan ja Aville.

4.7 Viestintä

Elintarvikealan toimijoiden neuvonta on ensisijaisesti kuntien tehtävä, Evira huolehtii valtakunnallisesta tiedottamisesta, kuluttajainformaatiosta ja riskiviestinnästä.

Elintarvikevalvonnan nettisivuilla on kaupunkilaisille tietoja valvonnan suuntaamisesta, menetelmistä ja tuloksista sekä ajankohtaisista asioista. Siellä on myös elintarvikealan toimijoille tarkoitettua tietoa mm elintarvikehuoneistojen käyttöönotosta ja omavalvonnasta. Elintarvikevalvonnan valvontasuunnitelma sekä taksat ja maksut ovat nettisivuilla nähtävillä.

Terveystarkastaja antaa kuluttajille ja toimijoille neuvoja ja ohjeita ja ottaa vastaan ilmoituksia toimistolla ja puhelimitse päivittäin klo 9.30-11.00.

Elintarvikelain 57.2 §:n mukaan viranomaisen voi tiedottaa toimijan kustannuksella elintarvikkeiden turvallisuutta koskevien vaatimusten vastaisista elintarvikkeista takaisinvetotilanteissa, jos elintarvikealan toimija ei noudata yleisen elintarvikeasetuksessa säädettyä veloitetta ilmoittaa asiasta kuluttajille.

8 Valvonnasta perittävät maksut

4.11 Valvonnasta perittävät maksut

Kunnan valvontaviranomaisen tulee periä kunnan hyväksymän taksan tai valvontaasetuksen (EY) N:o 882/2004 säädetyn mukainen maksu elintarvikealan toimijalta. Maksun suuruus määräytyy toimenpiteistä aiheutuvien kustannusten perusteella tai valvonta-asetuksen 27 artiklassa säädetyllä tavalla.

Tampereen kaupunginvaltuusto on hyväksynyt ympäristöterveyden taksan ja maksut 10.10.2011, 229§. Elintarvikevalvonnan maksut määräytyvät pääasiassa kulloinkin käytetyn ajan mukaan. Elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittelystä maksu peritään kahden tunnin mukaan. Taksa on nähtävillä yksikön nettisivuilla.

Tampereella maksuja peritään Elintarvikelain ja sen muutoksen 71§:n mukaisesti elintarvikehuoneistojen hyväksymisestä ja ilmoitusten käsittelystä sekä kunnalliseen valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimisesta, Euroopan unionin ulkopuolelle eläimistä saatavia elintarvikkeita vievien elintarvikehuoneistojen valvonnasta siltä osin kuin vienti ostajamaan vaatimuksesta edellyttää tavallista kattavampaa valvontaa; sekä elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen perustuvien elintarvikelain 7 luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden valvomiseksi tapahtuvista tarkastuksista. Myös valvonta-asetuksen 27 ja 28 artiklassa säädetystä muusta valvonnasta peritään maksu.

Taulukko 4.1

ELINTARVIKEVALVONNAN VALVONTASUUNNITELMA**2012**

Toimi- ala- luokka (kuti)	Toiminnan luonteeseen ja laajuuteen perustuva riskityyppi (toimintatyyppi)	Alus- tava riski- luokka	Lukum äärä	EVIRA: tarkastus tiheys	EVIRA: tarkastus aika h	TRE: tarkastust iheys	TRE: toteutus 2012	Tarkastusten sisältö ja painopistealueet v 2012
	Maitoala							Omavalvonnassa toimivuus
K 1.1	maitonesteiden valmistus	II	2	6	4	3	6	
K 1.2	juuston valmistus	II	2	6	4	4	7	
K 1.3	voin ja ravintorasvojen valmistus	II	0	6	4	0		
K 1.4	jäätelön valmistus	II	1	6	4	3	3	
K 1.5	jauheiden valmistus	II	0	6	4	0		
K 1.6	muu maitoalan valmistus	III	0	3	2	0		
	Liha-ala							Omavalvonnassa toimivuus
K 2.1	pienteurastus	I	0			0		
K 2.3	leikkaamo	I	1	11	3	6	6	
K 2.4	pienleikkaamo	I	1	11	2	6	6	
K 2.5	jauhelihan valmistus	I	0	11	3	0		
K 2.6	raakalihavalmisteiden valmistus	I	1	11	3	6	18	
K 2.7	lihavalmisteiden valmistus (kypsä)	I	5	11	3	11	34	
K 2.8	mekaaninen lihan erottaminen	I	0	11	3	0		
K 2.9	pakkaaminen	II	0	6	2	0		
K 2.10	muu liha-alan valmistus	II	0	6	2	0		
	Kala-ala							Omavalvonnassa toimivuus
K 3.1	tuoreiden kalastustuotteiden käsittely (lajittelu, perkaus, fileointi/paloittelu) mekaaninen lihan talteenotto, muu)	I	0	11	3	0		
K 3.2	kalajalosteiden valmistus	II	1	5	3	3	3	
	Muna-ala							
K 4.1	munapakkaamo	II	0	4	3	0		
K 4.2	munatuotteiden valmistus	III	0	3	4	0		
	Vilja- ja kasvisala							
K 5.1	Myllytoiminta	V	0	1	1-2	0		
K 5.2	Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	III	12	3	2-5	3	36	Omavalvonnassa toimivuus
K 5.3	Ruoka- ja kahvileipien valmistus	V	10	1	1-3	1	10	Omavalvonnassa toimivuus
K 5.4	Muiden viljatuotteiden valmistus	V	0	1	1-3	0		

K 5.5	Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	III	1	3	3 - 4	3	3	Omaavalvonnassa toimivuus
K 5.6	Pakkaamotoiminta, vähäistä kauppakunnostusta	V	2	1	2 - 3	1	1	Vastaanotettujen ja lähteneiden tuotteiden kirjanpito, jäljitettävyys, lämpötilat
	Elintarvikkeiden valmistus							
K 6.1	Yhdistelmätuotteiden valmistus	IV	2	2	3 - 5	2	4	Omaavalvonnassa toimivuus
K 6.2	Makeisten valmistus	IV	1	2	3 - 5	2	2	Omaavalvonnassa toimivuus
K 6.3	Juomien valmistus	IV	4	2	3 - 5	2	0	Omaavalvonnassa toimivuus
K 6.4	Muu valmistus (esim. kahvinpaahto)	IV	3	2	3 - 5	2	4	Omaavalvonnassa toimivuus
	Elintarvikkeiden myynti							
K 7.1	Elintarvikkeiden tukkumyynti, teollisesti pakattuja ei- helposti pilaantuvia elintarvikkeita	V	19	0,3	1 - 2	0,3	0	
K 7.2	Elintarvikkeiden tukkumyynti, teollisesti pakattuja helposti pilaantuvia elintarvikkeita	V	2	1	1 - 2	1	2	Lämpötilojen hallinta, pakkausmerkinnät
K 7.3	Elintarvikkeiden tukkumyynti, myydään pakkaamattomia elintarvikkeita	IV	2	2	3 - 4	0,5	2	Lämpötilojen hallinta, pakkausmerkinnät
K 7.4	Elintarvikkeiden tukkumyynti, käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita	III	0	3	4 - 5	2	0	
K 7.5	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, teollisesti pakattuja ei- helposti pilaantuvia elintarvikkeita	VI	21	0,3	1 - 2	0,2	0	
K 7.6	Elintarvikkeiden vähittäismyynti,, teollisesti pakattuja helposti pilaantuvia elintarvikkeita	VI	179	0,7	2 - 3	0,3	0	
K 7.7	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, myydään pakkaamattomia elintarvikkeita	IV	167	2	3 - 4	0,2-0,3	0	
K 7.8	Elintarvikkeiden vähittäismyynti, käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita huomioitu ulkom. valmistuslaitteet	III	73	3	4 - 5	2	73	Lämpötilojen hallinta, pakkausmerkinnät
K 7.9	Tori	V	9	1	1	1	0	
	Elintarvikkeiden tarjoilu							
K 9.1	Ravintolatoiminta	III	392	3	3 - 5	2	260	Lämpötilojen hallinta, jäljitettävyys, erityisruokavaliovalmisteiden valmistus

K 9.2	Grilli- ja pikaruokatoiminta	III	71	3	3 - 5	1	71	Lämpötilojen hallinta, lihan ja kasvien jäljitettävyys ja alkuperä
K 9.3	Kahvilatoiminta	III	172	3	3 - 5	1	0	
K 9.4	Pubitoiminta	VI	164	0,7	1	0,2	0	
K 9.5	Suurtalous, laitoskeittiö	IV	261	2	3 - 4	1	261	Lämpötilojen hallinta, erityisruokavaliovalmisteiden valmistus, allergeenien ilmoittaminen
K 9.6	Suurtalous, keskuskeittiö ja pitopalvelu	II	64	4	4 - 6	1 - 2	64	Lämpötilojen hallinta (myös kuljetuslämpötilat), erityisruokavaliovalmisteiden valmistus, allergeenien ilmoittaminen
K 9.7	Suurtalous, tarjoilukeittiötoiminta	V	194	1	1 - 2	0,3	0	
	Elintarvikkeiden kuljetukset							
K 10.1	Elintarvikkeiden kuljetus	VI	124	0,7	1 - 3	0,2	0	
K 10.2	Elintarvikkeiden pakastekuljetus	VI	0	0,7	1 - 3	0,2	0	
K 10.3	Elintarvikkeiden kuljetus jäädytettynä	VI	0	0,7	1 - 3	0,2	0	
K 10.4	Elintarvikkeiden kuljetus lämpiminä	VI	9	0,7	1 - 3	0,2	0	
	Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen							
K 11.1.1-11.1.5	Eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	IV	6	2	2	2	0	
K 11.2	Muiden kuin eläimistä saatavien elintarvikkeiden varastointi	V	41	1	2 - 3	0,3	0	
	Kontaktimateriaalitoimija							
K 12.1-12.18	Elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita valmistavat laitokset, markkinoijat ja maahantuojat	VI	17	0,7	4 - 6	0,3	7	
	Alkutuotanto							
	Maidontuotanto			0,3*	1 - 3		14	
	Lihankasvatus, kalastus ja vesiviljely			0,2**	1 - 3			
	Muu alkutuotanto			0,1***	1 - 3			
	ENSISAAPUMISTOIMINTA	II					4	

YHTEENSÄ

2036

901

* kerran kolmessa vuodessa

** kerran viidessä vuodessa

*** kerran 10 vuodessa

		kohteita	EVIRAN TARK.SUOSIT.		
RISKILU	I	5	11		
RISKILU	II	53	4 - 6		
RISKILU	III	482	3		
RISKILU	IV	315	2		
RISKILU	V	399	1		
RISKILU	VI	558	0,7		
RISKILU	VII	103	0,7		

Taulukko 4.2 Elintarvikevalvonnan näytteenottosuunnitelma 2012

Kohteet	Elintarvikenäytteet	Näytemäärä/kohde	Ympäristönäytteet	Näytemäärä/kohde	Analyysit	Peruste
Tuotantolaitokset -maito (3) -liha (5) -kala (1)	Korkeariskiset tuotteet: Lihavalmisteet Maitovalmisteet Kalavalmisteet	1-3 kpl			Patogeenit bakteerit: L. monocytogenes	Määräystenmukaisuuden ja omavalvonnan riittävyyden varmistamiseksi
Tuotantolaitokset -maito (3) -liha (5) -kala (1)			Korkean hygienian alue	1-3 kpl	L.monocytogenes	Puhdistustuloksen varmistamiseksi
Ammattikeittiöt (20) -valmistetaan helposti pilaantuvia elintarvikkeita ja -elintarvikkeita ei käytetä valmistuspäivänä ja -toimija määrittänyt myynti- tai säilyvyysajan	Helposti pilaantuvat elintarvikkeet, erityisesti sellaisenaan syötävät elintarvikkeet	1-2 kpl			Enterobakteerit, L.monocytogenes	Omavalvonnan riittävyyden varmistaminen kohteissa, joissa valvonnassa todettu puutteita/ epäkohtia
Ammattikeittiöt, pikaruokapaikat (10)	Jauhelihapihvit Kasvikset	1 kpl 1 kpl			EHEC	Kartoitustutkimus elintarvikevalvonnan kustannuksella

5. TERVEYDENSUOJELULAIN VALVONTASUUNNITELMA 2011 – 2014

PÄIVITYS VUODELLE 2012

Terveydensuojelulain tarkoituksena on ylläpitää ja edistää väestön ja yksilön terveyttä. Lain tavoitteena on myös ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka saattavat aiheuttaa terveyshaittaa.

5.1. Terveydensuojelulain valvonnan painopisteet Tampereella vuonna 2012

Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan painopisteet ovat Tampereella seuraavat.

- Asumisterveysasioiden käsittely

Asunnontarkastuksia tehdään tarkastus- ja mittauspyyntöjen perusteella terveyshaittojen selvittämiseksi ja poistamiseksi. Asunnontarkastukset liittyvät sisäilman laatuun, home- ja kosteushaittoihin, meluhaittoihin, asuntojen likaisuuteen tai huonokuntoisuuteen, ilmanvaihdon puutteellisuuteen, kylmyyteen ja hajuihin. Todettujen epäkohtien poistamiseksi annetaan tarpeen mukaan korjauskehotuksia ja käytetään muita terveydensuojelulain mukaisia keinoja terveyshaittojen poistamiseksi.

Kuntalaisille ja kiinteistöjen omistajille annetaan neuvontaa ja ohjausta asumisterveyteen liittyvissä kysymyksissä. Neuvonta on pääosin puhelinneuvontaa asukkaiden yhteydenottoihin liittyen.

Asumisterveysasioiden käsittelyyn varataan noin 2 henkilötyövuotta.

- Talousveden valvonta

Tampereen Veden toimittaman verkostoveden laadun tarkkailua jatketaan vuosille 2011 – 2015 laaditun valvontatutkimusohjelman mukaisesti. Ohjelma on laadittu Valviran mallin mukaan ja se tarkistetaan vuosittain.

Muiden STM:n asetuksen 461/2000 mukaisten talousvettä toimittavien laitosten valvontaa kohdistetaan laitostenerityisesti valmiuksiin erityistilanteisiin varautumisesta. Näytteenotto-suunnitelmat tarkistetaan ja laitosten valvontatutkimusohjelmien päivitys Valviran mallin pohjalta aloitetaan vuonna 2012.

STM:n asetuksen 401/2001 mukaisten pienten valvottavien vedenottamoiden veden laatua seurataan näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Näytteitä otetaan 1 – 3 vuoden välein. Valvontaa kohdistetaan edelleen laitosten valmiuksiin erityistilanteisiin varautumisesta.

Osallistutaan vesihuollon kehittämissuunnitelman päivitystyöhön ja pohjavesialueiden suojelusuunnitelmassa esitettyihin selvityksiin ja annetaan toimenpiteiden vaatimaa asiantuntija-apua.

- Uimavesien valvonta

Tampereella on 14 EU-uimarantaa, joille on laadittu uimavesiprofiilit. Ensimmäinen uimavesiluokitus on tehty edellisten vuosien tulosten perusteella.

Asetuksen (177/2008) mukaisten uimarantojen valvonnassa varmistetaan, että yleisölle tiedottaminen on STM:n asetuksen mukaista vuoden 2012 uimakauden alusta alkaen.

Yleisten uima-altaiden allasveden laatua seurataan kohdekohtaisten näytteenottosuunnitelmien mukaisesti. Uima-allasvesien laatu tutkitaan 4 – 52 kertaa vuodessa kävijämäärästään riippuen.

- Huoneistojen terveydellisten olojen suunnitelmallinen valvonta

Valvontaa kohdennetaan sellaisiin kohteisiin, joita lapset ja nuoret käyttävät kuten päiväkodit, koulut, leirikeskukset, iltapäiväkerhot ja niitä vastaavat valvontakohteet. Koulujen ja päiväkotien suunnitelmallisia tarkastuksia jatketaan jo vakiintuneen käytännön mukaisesti yhteistyössä mm. tilakeskuksen, kouluterveydenhuollon, työterveyshuollon ja työsuojeluvaltuutettujen kanssa. Tarkastusten suunnittelussa otetaan huomioon myös valtioneuvoston asetus 380/2009. Valvontaa kohdistetaan myös aikuisille suunnattuihin oppilaitoksiin.

Vuonna 2012 valvontaa painotetaan myös vanhusten palveluja antaviin kohteisiin.

Vuosina 2013 ja 2014 painotus terveydellisten olojen valvonnassa siirtyy enemmän majoi- tus- ja kokoontumishuoneistoihin.

Sisäilman laadun ja ilmanvaihdon riittävyden arvioiminen ovat osa painopistealueiden valvontaa. Ilmoitusvelvollisista toiminnoista aiheutuvien terveyshaittojen, kuten meluhaittojen ennaltaehkäisyä jatketaan ottamalla asiat huomioon ilmoitusten käsittelyssä ja muille viranomaisille annettavissa lausunnoissa.

Suunnitelmallista valvontaa toteutetaan taulukon 5.1 mukaisesti.

- Varautuminen erityistilanteisiin

Erityistilannesuunnitelmaa kehitetään Valviran ohjeiden pohjalta yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa.

5.2. Tarkastusten sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoite on selvittää terveysvaaran tai -haitan esiintyminen eli aiheutuuko valvottavasta toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö koh- teessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joista terveyshaitta voi aiheutua, ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset ja

määräykset. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä tarvittaessa mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

Useimmat terveydensuojelulain mukaiset suunnitelmallisen valvonnan kohteet ovat joko luvanvaraisia tai ilmoituksenvaraisia.

Moneen valvontakohteeseen kohdistuu useampien ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia valvontatoimia, jotka voidaan tehdä joko samassa tai erillisessä tarkastuksessa toiminnan laajuudesta ja tyypistä riippuen. Painotukset voivat myös vaihdella eri tarkastuskerroilla.

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on annettu ohjeet keskimääräisistä tarkastustiheyksistä sekä valvonta- ja tarkastuskäyntien ydinasioista ja niiden vaatimustenmukaisuuden selvittämisestä. Nämä ohjeet on otettu mahdollisuuksien mukaan huomioon suunnittelussa ja tarkastuksissa.

Tarkastusten sisältö kohdetyypeittäin on esitetty taulukossa 5.3.

5.3. Suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheys ja tarkastusmäärät

Suunnitelmalliseen valvontaan varataan noin 0,6 henkilötyövuotta. Valtakunnallisen valvontaohjelman noudattaminen vaatisi 1 – 1,7 henkilötyövuotta suunnitelmalliseen valvontaan.

Valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisia suunnitelmallisen valvonnan tarkastustiheyksiä ja tarkastusmääriä ei ole mahdollista saavuttaa käytettävissä olevilla resursseilla muutoin kuin jättämällä asumisterveysasiat ja muut valitusasiat osittain hoitamatta. Laaditun suunnitelman mukaan suunnitelmallisessa valvonnassa päästään 35 – 55 prosentin kattavuuteen valtakunnallisessa valvontaohjelmassa esitettyihin tarkastusmäärävaatimuksiin nähden.

Taulukossa 5.2. on esitetty valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vaadittavat tarkastustiheydet ja tarkastusmäärät.

Taulukossa 5.1 on esitetty vuodelle 2012 suunnitellut tarkastusmäärät ja tarkastustiheydet.

5.4. Tarkastuksiin käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon tarkastuksen tarkoitus, tarkastuksen valmistelutyö, tarkastuksen sisältö sekä tarkastuspöytäkirjan laatiminen. Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

Arvio suunnitelmallisen valvonnan tarkastuksiin ja niihin liittyviin muihin tehtäviin kuluva ajasta on esitetty taulukossa 5.1.

5.5. Valvontakohteiden riskinarviointi

Terveydensuojelulain mukaiset kohteet jaetaan valtakunnallisessa valvontaohjelmassa kolmeen riskiluokkaan, joiden perusteella ohjelmassa määritellään myös keskimääräinen tarkastustiheys. Riskinarviointi perustuu toiminnan aiheuttamiin terveysuhkiin tai valvottavan tilan olosuhteisiin, joista voi aiheutua terveyshaittaa.

Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat:

- Altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat)
- Altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys)
- Altistuksen kesto ja/tai toistuvuus (vakituinen tai tilapäinen oleskelu),
- Ajallinen altistusaika: ”1 tunti – 24 tuntia”, ”kerran kuukaudessa”, ” viisi kertaa päivässä”.
- Erityiskohde, johon ei ole olemassa valvonnan ohjetta tai käytäntöä
- Aikaisemman valvonnan tulokset, onko korjaaviin toimenpiteisiin ryhdytty
- Kohteessa todetut ongelmat
- Onko toiminta ilmoitus- tai hyväksymispäätöksen mukaista
- Toiminnanharjoittajan asenne ja asiantuntemus, käytettävissä olevat resurssit
- Tiedottaminen ja varautuminen erityistilanteisiin
- Huoneiston tai tilan olosuhteet, rakenteet ja kalusto (varustelutaso, rakenteiden kunto)
- Muut mahdollisesti terveyshaittaa aiheuttavat tekijät

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa on esitetty kolmiosainen riskiluokitus. Riskiluokat ovat 1 – 3. Luokassa 3 on suurin terveysriski.

- Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, esim. altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä tai altistusaika on pitkä (korkea riski).
- Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveys- tai viihtyvyyshaittaa (keskisuuri riski).
- Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveys- tai viihtyvyyshaittaa, esim. toimintoja on vähän, ne ovat rajoitettuja, altistuvien määrä on pieni, terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä, toiminta ei ole herkkä häiriöille tai altistusaika on lyhyt (matala riski).

5.6. Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

- Talousvesi

Tampereen Veden valvontanäytteet ottaa ja analysoi Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistys, KVVY. Verkostoveden laadun valvonta ja näytteenotto tapahtuu vuosille 2011 – 2015 laaditun valvontatutkimusohjelman mukaisesti.

STM:n asetuksen 461/2000 mukaisten vesi- ja vesihuolto-osuuskuntien valvontatutkimusnäytteet otetaan valvontatutkimusohjelmien mukaisesti kerran vuodessa.

STM:n asetuksen 401/2001 pienten talousvesiyksiköiden näytteenottotiheys on kerran 1 - 3 vuodessa. Näytteenottotiheys määräytyy riskinarvioinnin perusteella.

- Uimavesi

Uima-allasvesien osalta laatuvaatimukset ja näytteenotto on määritelty STM:n allasvesiasetuksessa (315/2002). Uima-altaiden omistajat ottavat allasvesinäytteet pääosin itse omavalvontanäytteinä terveydensuojeluviranomaisen laatiman näytteenottosuunnitelman mukaisesti. Näytteet toimitetaan tutkittavaksi joko Eurofins Scientific Finland Oy:n laboratorioon tai Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen laboratorioon tai muuhun hyväksytyyn laboratorioon. Allasvesistä otetaan näytteitä suunnitelmallisen valvonnan tarkastusten yhteydessä.

Yleisten uimarantojen vesinäytteet ottaa rantojen ylläpitäjän katu- ja vihertuotannon henkilökunta ja näytteet analysoi KVVY. Näytteet otetaan kultakin uimarannalta 3 – 4 kertaa kesän aikana.

- Puhtausnäytteet

Uimahalleista ja kylpylästä otetaan pintapuhtausnäytteitä erillisen suunnitelman mukaisesti 1 – 2 kertaa vuodessa.

Tatuointi- ja lävistyspaikkojen hygieniaa tutkitaan suunnitelmallisen valvonnan ohessa opinnäytetyönä, johon liittyy pintapuhtausnäytteiden ottoa.

- Näytteenotto ja näytteiden tutkiminen erityistilanteissa

KVVY:n laboratoriopalvelut ovat saatavissa iltaisin ja viikonloppuisin erityistilanteissa kuten talousvesiepidemiaa epäiltäessä.

5.7. Käytettävät laboratoriot

Pääosa terveydensuojelun laboratoriotutkimuksista, kuten talousvesi- ja uimavesinäytteet, tilataan Kokemäenjoen vesistön vesiensuojeluyhdistyksen laboratoriosta tai Eurofins Scientific Finland Oy:stä, jotka voivat käyttää alihankkijoina muita hyväksytyjä laboratorioita.

5.8. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelmansa toteutumista arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumisen raportointi tehdään Valviran sivuilta löytyvällä taulukolla. Arvioinnissa kuvataan tarkastusten kattavuus, tarkastusten ja näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin ja valvonnasta saadut tulot sekä tulojen kohdentuminen. Valvonnan kattavuus arvioidaan valvontakohdetyypeittäin. Kattavuus kuvataan liittämällä arviointiin selvitys toteutuneiden tar-

kastusten lukumäärästä valvontakohdetyypeittäin, selvitys näytteenotosta valvontakohdetyypeittäin ja osallistumisesta valvontaprojekteihin. Tarvittaessa kerrotaan syyt tai perustellut mahdollisista toteutumatta jääneistä tavoitteista tai poikkeamista ja vaadittavat toimenpiteet, joiden avulla tavoitteet toteutuisivat seuraavalla tarkastelujaksolla.

Seuraavien taulukoiden selityksiä:

Tarkastustiheys

2	kaksi kertaa vuodessa
1	kerran vuodessa
0,5	joka toinen vuosi
0,3	kerran kolmessa vuodessa
0,25	kerran neljässä vuodessa
0,2	kerran viidessä vuodessa

Taulukko 5.1 Terveydensuojelulain mukainen suunnitelmallinen valvonta vuonna 2012

Terveydensuojelulain tarkastussuunnitelma 2012

Terveydensuojelulain valvontakohtedyyppi	Valvontakohteiden lukumäärä	Tarkastettavien kohteiden lukumäärä	Suunniteltujen tarkastusten lukumäärä	Työaika tuntia/tarkastus	Työaika yhteensä tuntia	Tarkastustiheys
TsL 13 § 1 mom. 1 kohdan kohteet	0	0	0	3	0	-
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	216	22	22	4	88	0,1
Julkinen majoitushuoneisto	28	6	6	5	30	0,2
Yleinen sauna	6	1	1	3	3	0,2
Yleinen uimahalli, uima-allas , uimala, kylpylä	30	15	18	6	108	0,6
Yleiset uimarannat (EU uimarannat ja muut yleiset uimarannat)	39	19	19	3	57	0,5
Eläinsuojat ja -aitaukset asemakaava alueella tai vastaava	1	0	0	1	0	-
Koulu tai oppilaitos	120	20	20	6	120	0,2
Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat	148	30	30	6	180	0,2
Vanhainkodit ja vastaavat vanhustenhuollon yksiköt	48	15	15	6	90	0,3
Muut sosiaalialan yksiköt	9	2	2	6	12	0,2
Parturi, kampaamo	400	30	30	3	90	0,1
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka, solarium	236	35	35	3	105	0,1
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	67	20	20	2	40	0,3

Hautausmaa tai hautapaikka	5	1	1	4	4	0,2
Muut laitokset ja huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa	0	0	0	3	0	-
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m3/d)	1	1	2	5	10	2,0
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m3/d) tai muu asetuksen 461/2001 mukainen kohde	2	1	1	4	4	0,5
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m3 /d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde	27	8	8	3	24	0,3
Yhteensä	1383	226	230		965	
					138	htp

Taulukko 5.2. Resurssitarvelaskelma, terveydensuojelulain mukainen valvonta

Laskelma tarvittavista resursseista 2012 valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan

Terveydensuojelulain valvontakohtedyyppi	Valvontakohteiden lkm	Tarkastustiheys	Tarkastusmäärä	Työaika tuntia/tarkastus	Työaika tuntia yhteensä min
TsL 13 § 1 mom. 1 kohdan kohteet	0				
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	216	0,2 - 0,5	43 - 108	2 - 4	86 - 432
Julkinen majoitushuoneisto	28	0,2 - 0,3	6 - 8	2 - 4	11 - 34
Yleinen sauna	6	1	6	3	18
Yleinen uimahalli, uima-allas , uimala, kylpylä	30	1 - 2	30 - 60	4 - 5	120 - 300
Yleiset uimarannat (EU uimarannat ja muut yleiset uimarannat)	39	1 - 2	39 - 78	4	156 - 312
Eläinsuojat ja -aitaukset asemakaava alueella tai vastaava	1				0
Koulu tai oppilaitos	120	0,3 - 0,5	36	5	180
Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat	148	0,3 - 0,5	44 - 74	5	222 - 370
Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut	48	0,3 - 0,5	14 - 24	5	72 - 120
Muut sosiaalialan yksiköt	9	0,3 - 0,5	3 - 5	5	14 - 23
Parturi, kampaamo	400	0,2	80	3	240
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka, solarium	236	0,3 - 0,5	71 - 118	3	212 - 354
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	67	0,25 - 0,3	17 - 20	4	67 - 80
Hautausmaa tai hautapaikka	5	0,2	1	3	3

Muut laitokset ja huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa	0				0
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m3/d)	1	1 - 2	1 - 2	8	8 - 16
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m3/d) tai muu asetuksen 461/2001 mukainen kohde	2	1 - 2	2 - 4	8	16 - 32
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m3/d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde	27	1	27	6	162
Yhteensä	1383		420 - 651		1588 - 2676
Yhteensä (työpäiviä)					227 – 382 htp
Suunnitellut tarkastukset			230		
Toteuma %			35 - 55 %		

Terveydensuojelulain valvonnan resurssitarve on 227 – 382 henkilötyöpäivää. Tehtäviin varataan noin 138 henkilötyöpäivää, mikä on 36 – 62 % resurssitarpeesta.

Taulukko 5.3. Terveysturvallisuuden mukaisten tarkastusten sisältö valvontakohtedyytyypeittäin

Kohdetyypit ja tarkastusten sisältö	
<p>Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot</p>	<p>Painopistealueena ovat suuret kokoontumishuoneistot sekä eri uskonnollisten yhteisöjen tilat. Selvitetään ja tarkastetaan kohteita, joista ei ole tehty käyttöönottoilmoitusta Yleinen siisteys, käymälät ja muut sosiaalityilat Sisäilman laatu, ilmanvaihto Toiminnan aiheuttama melu Tupakkalain mukaiset tupakointirajoitukset</p>
<p>Julkinen majoitushuoneisto</p> <ul style="list-style-type: none"> • hotellit • matkustajakodit ja muu majoitus • leirikeskukset tai vastaavat majoituskohteet • leirintäalueet 	<p>Hotellit ja vastaavat: Varustelutaso, majoitustilat, yleiset tilat Käymälät ja pesu- ja saunatilat Yleinen siisteys, siivousjärjestelyt, pyykkihuolto Sisäilman laatu, ilmanvaihto Perustietojen kerääminen ja riskinarviointi</p> <p>Leirikeskukset ja leirintäalueet: Majoitustilojen kunto Turvallisuus, pesu- ja käymälätilat, leikkipaikat, majoitustilat Uimarannan tarkastus Talousveden laatu, jos kohde ei ole liittynyt kaupungin verkostoon</p>
<p>Yleinen sauna</p>	<p>Saunatilat, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät Ilmanvaihto Pintojen ja kalusteiden kunto Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt</p>
<p>Yleinen uimahalli, uima-allas, uimala, uimaranta tai kylpylä</p> <ul style="list-style-type: none"> • uimahalli • uima-allas, uimala • kylpylä ja vesipuistot • EU- uimarannat • muut yleiset uimarannat 	<p>Henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuminen Allasveden laatuvaatimusten täyttymisen seuranta, tulokset asiakkaiden nähtävillä Puhdistuslaitteiden toiminta niiden huolto ja käyttötarkkailu Ilmanvaihto Yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt, sauna- ja pesutilat, kalusteiden ja pintojen kunto Palvelun turvallisuus</p>

<p>Uimarannat</p> <ul style="list-style-type: none"> • EU- uimarannat • muut yleiset uimarannat 	<p>Rannan siivous ja jätehuolto Yleiseen käyttöön tarkoitettu käymälät ja pukeutumistilat Valvontanäytteiden tutkimustulokset niitä varten varatulla ilmoitustaululla Palvelun turvallisuus</p>
<p>Koulu tai oppilaitos</p> <ul style="list-style-type: none"> • peruskoulu • lukio, keskiasteen oppilaitokset • ammattikorkeakoulut, yliopistot • aikuiskoulutus, kansalaisopistot 	<p>Terveydellisten olojen tarkastus yhdessä työsuojeluasioiden kanssa. Tilojen ja toiminnan tarkastus koulujen tarkastuslomakkeen mukaisesti. Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto Siivousohjelma ja -välineet Käymälät, pesu- ja pukeutumistilat Sisäilman laatu, valaistus, melu, jätehuolto Piha-alueet Tupakkalain mukaiset tupakointirajoitukset Palvelun turvallisuuden tarkastus</p>
<p>Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiopetustilat</p>	<p>Terveydellisten olojen tarkastus yhdessä työsuojeluasioiden kanssa. Tilojen ja toiminnan tarkastus päiväkotien tarkastuslomakkeen mukaisesti. Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto Siivousohjelma ja -välineet Käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, vaatteiden käsittely Sisäilman laatu, valaistus, melu, jätehuolto Tupakkalain mukaiset tupakointirajoitukset</p>
<p>Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut</p>	<p>Yleinen siisteys ja rakenteiden kunto Siivousohjelma ja -välineet Käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, pyykkihuolto Sisäilman laatu, valaistus, melu Jätehuolto Piha-alueet Palvelun turvallisuuden tarkastus</p>
<p>Parturi, kampaamo</p>	<p>Tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus Ilmavaihto Siivousjärjestelyt, pesutilat, käymälät Palvelun turvallisuus</p>
<p>Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka, solarium, tatuointiliike</p>	<p>Tilojen ja välineiden siisteys ja siivousjärjestelyt Ilmavaihto, pesutilat, käymälät Palvelun turvallisuus</p>
<p>Julkinen kuntosali tai liikuntatila</p>	<p>Tilojen ja välineiden siisteys ja siivousjärjestelyt Ilmavaihto, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät Tarkastuksen painopiste on kuntosalien ja muiden liikuntatilojen kokonaisturvallisuus ja samalla tiloja tarkastellaan terveydensuojelulain nojalla</p>

Muut laitokset ja huoneistot, joissa harjoitetusta toiminnasta saattaa aiheutua käyttäjälle terveyshaittaa	Toiminnan luonne ja laajuus määrittelee tarkastustoimintaa (altistuvien määrä, altistava tekijä)
Hautausmaat	Ruumiiden säilyttäminen Hautojen peittäminen Puhtaanapito, jätehuolto Yleisökäymälät Pohjavesitilanne, vedenottamon läheisyys
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m³/d)	Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus Erityistilanteisiin varautuminen Laitoksen oma käyttötarkkailu Laitostilojen siisteys ja kunto Kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m³/d tai muu asetuksen 461/2000 mukainen kohde)	Valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi Henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen Vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus Erityistilanteisiin varautuminen Laitoksen oma käyttötarkkailu Laitostilojen siisteys ja kunto Kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m³ /d tai muu asetuksen 401/2001 mukainen kohde)	Soveltaen samat kuin isommissa kohteissa Toiminnan laajuus (elintarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)

6. KULUTTAJATURVALLISUUSVALVONNAN VALVONTASUUNNITELMA 2011 – 2014

PÄIVITYS VUODELLE 2012

Kuluttajaturvallisuusvalvonnan työnjaon mukaisesti kunnissa valvotaan paikallisten kuluttajapalveluiden turvallisuutta sekä kosmetiikan, lelujen ja kynttilätuotteiden paikallista valmistusta.

Vuosina 2011–2014 kuluttajaturvallisuusvalvonnassa on kolme erityistä teema-aluetta:

- 1) vuoden 2012 alusta voimaan tulevan kuluttajaturvallisuuslain aiheuttamien muutosten omaksuminen ja toteuttaminen
- 2) kuluttajaturvallisuusvalvonnan painopistealueiden päivityksen aiheuttamien muutosten omaksuminen ja toteuttaminen
- 3) kuluttajaturvallisuusvalvonnan resurssien varmistaminen

Teema-alueet otetaan huomioon valvontasuunnitelmassa, valvonnassa sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnissa.

Voimaan tulevassa kuluttajaturvallisuuslaissa veloitetaan toiminnanharjoittajat tekemään valvontaviranomaiselle ilmoitus toiminnan aloittamisesta, olennaisesta muuttamisesta tai palvelun tarjoajan vaihtumisesta silloin, kun palveluun voi liittyä merkittäviä riskejä. Ilmoitusvelvolliset palvelut on lueteltu laissa (920/2011, 6§). Valvontaviranomaisen on toimitettava ilmoituksen vastaanotettuaan palvelun tarjoajalle viipymättä vastaanottoilmoitus. Ilmoituksen johdosta ei tehdä erillistä päätöstä. Ilmoituksen käsittelystä peritään voimassa olevan taksan mukainen maksu.

Uuden lain mukaan palvelun tarjoajan, jonka on tehtävä edellä kerrottu ilmoitus valvontaviranomaiselle, on lisäksi laadittava turvallisuusasiakirja. Kun kyseessä on uusi toiminta, pitää turvallisuusasiakirja olla laadittuna ilmoitusta tehtäessä. Jo olemassa olevista toiminoista, on turvallisuusasiakirja laadittava 1.7.2012 mennessä. Tarkempia säännöksiä turvallisuusasiakirjan sisällöstä on annettu Valtioneuvoston asetuksella (1110/2011).

6.1. Kuluttajaturvallisuusvalvonnan painopisteet Tampereella vuosina 2011 - 2014

- Painopistealueiden suunnitelmallinen valvonta

Kuluttajapalvelujen valvonta kohdistuu pääasiassa valtakunnallisessa valvontaohjelmassa määriteltyjen painopistealueiden kohteiden valvontaan. Painopistealueiden kohteita ovat huvipuistot, kuntosalit, laskettelukeskukset, leikkikentät, sisäleikkipaikat, rullalautailupaikat, ohjelmalvelut, kiipeilykeskukset / -seinät, ratsastustallit, karting-radat, uimahallit ja kylpylät, uimarannat, talviuintipaikat, tatuointi-, lävistys- ja muut kehonmuokkauspalvelut, turvapuhelinpalvelut ja yleisötilaisuudet. Muita kohteita valvotaan mm. asiakkaiden tai Turvalli-

suus- ja kemikaaliviraston (Tukes) yhteydenottojen ja valvontayksikössä tapahtuvan riskinarvioinnin perusteella sekä terveydensuojelulain mukaisen valvonnan yhteydessä.

- Valvontakohteiden kartoittaminen

Vaikka uudessa kuluttajaturvallisuuslaissa on palvelun tarjoajalle säädetty ilmoitusvelvollisuus tiettyjen kohdetyyppien toiminnan aloittamisesta, saattaa vuoden 2012 aikana suurin osa uusista kohteista löytyä edelleen mm. tiedotusvälineitä, mainontaa ja internetiä seuraamalla. Valvontakohteiden kartoittamisessa käytetään apuna oman paikallistuntemuksen lisäksi mm. tehtyjä terveydensuojelulain mukaisia ilmoituksia sekä aiempien vuosien valvonnassa saatuja tietoja päivitettyinä.

Lisäksi yhteistyö muiden viranomaisten kanssa mahdollistaa tietojen saantia.

- Osallistuminen valtakunnallisiin ja alueellisiin projekteihin. Näihin sisältyvien tarkastusten lukumäärä on huomioitu suunnitelmallisessa valvonnassa.

Valtakunnallinen valvontaprojekti 2012

- sisäleikkipaikkojen turvallisuus, elokuu - joulukuu

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston valvontaprojekti 2012

- ratsastuspalveluiden turvallisuus, huhtikuu - syyskuu

Vuosien 2013 ja 2014 projektien aiheet ei vielä ole tiedossa.

- Tiedottaminen toimijoille lainsäädännön muutoksista
- Varautuminen erityistilanteisiin

Kuluttajaturvallisuusvalvonnan erityistilannesuunnitelma on laadittu vuonna 2007 ja se päivitetään vuoden 2012 aikana.

- Laatujärjestelmän ylläpito ja päivittäminen on jatkuvaa toimintaa, jossa hyödynnetään keskusvirastojen antamia ohjeita. Tietojärjestelmän muutos edellyttää myös laatujärjestelmän päivittämistä.

6.2. Tarkastusten sisältö

Tarkastuksen tarkoituksena on varmistua siitä, että palvelun tarjoaja on huolehtinut siitä, että palvelusta ei aiheudu vaaraa kuluttajien turvallisuudelle, ja että asiakasturvallisuutta tosiasiallisesti ylläpidetään ja kehitetään. Tarvittavat menettelyt turvallisuuden varmistamiseksi jäävät toiminnanharjoittajan mietittäväksi.

Tarkastuksen painopisteenä on kohteen kokonaisturvallisuus: mm. toiminnanharjoittajan laatima turvallisuusasiakirja, henkilökunnan turvallisuus- ja hätätilanneosaaminen ja koulutus, kohteen kunnossapidon järjestelyt ja suunnitelmallisuus, tietojen antaminen käyttäjille sekä ilkeiden torjuminen.

Tarkastettavissa kohteissa tehdään kohdekohtaista riskinarviointia. Apuna siinä käytetään Tukesin ohjeistusta. Lisäksi tarkastuksilla informoidaan toiminnanharjoittajaa ilmoitusvelvollisuudesta koskien vaaraa aiheuttavaa palvelua. Tarkastuksilla varmistutaan myös siitä, että kulutustavarasta ja kuluttajapalveluksesta annetaan riittävät tiedot. Lisäksi palveluiden tarjoajaa ohjataan huomioimaan turvallisuusnäkökohdat jo suunniteltaessa tulevia laitehankintoja tai palveluiden kehittämistä.

Tarkastuksista laaditaan tarkastuskertomus tai tarkastuspöytäkirja. Tarkastuksissa käytetään apuna Kuluttajaviraston aiemmin laatimia tai Tukesin päivittämiä/laatimia valvontaohjeita, tarkastuslistoja, malliasiakirjoja sekä työohjeita. Tämän vuoksi tarkastusten sisältöä taulukkomuodossa esitetä tässä suunnitelmassa.

Suunniteltu tarkastusten sisältö on esitetty kohdetyypeittäin taulukossa 6.3.

6.3. Tarkastuksiin käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon suunnittelu, tarkastuksen valmistelutyöt, tarkastukseen kulunut aika sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

Arvio säännöllisen valvonnan tarkastuksiin ja niihin liittyviin muihin tehtäviin kuluvasta ajasta on esitetty taulukossa 6.1.

6.4. Suunnitelmallisen valvonnan resurssit, suoritettavat tarkastukset ja tarkastustiheys

Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten valvontaan käytetään vuonna 2012 suunnitelman mukaan 1 henkilötyövuosi, mikä on 53 prosenttia Tukesin laskelmien mukaisesta vähimmäistasosta Tampereen kokoisessa kaupungissa. Kuluttajaturvallisuusvalvontaan on erikoistunut yksi viranhaltija ja muut tekevät valvontatyötä muun työn ohessa. Suunnitelmalliseen valvontaan varataan henkilöstöresursseja noin 0,5 henkilötyövuotta.

Kuluttajaturvallisuusvalvonnan valvontakriteereissä on esitetty valvonnan painopistealueiden kohdetyyppien tarkastustiheydet ja arviot laadukkaana tarkastuksen kestolle. Valvontakriteerit on esitetty taulukossa 6.2.

Valvontakriteereitä noudatetaan mahdollisuuksien mukaan käytettävissä olevien resurssien puitteissa. Paikallinen kohdekohtainen riskinarviointi määrää valvonnan kohteet tarkemmin. Tarkastustiheyteen ja tarkastukseen tarvittavaan aikaan vaikuttavat kohteen toiminnan laatu, laajuus ja riskialttius.

Suunnitellut tarkastusmäärät ja tarkastustiheys on esitetty taulukossa 6.1.

Tavaroita ja palveluita koskevat ilmoitukset käsitellään toimivallan rajoissa. Tarvittaessa asian käsittely siirretään Tukeisiin. Paikallisesti valmistettavien tavaroiden vaatimustenmu-

kaisuutta valvotaan etenkin merkintöjen ja rakenteellisten perusasioiden osalta painopiste-alueet huomioiden.

6.5. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain. Toteutumisen arviointi pohjautuu toistaiseksi Tukesin tätä tarkoitusta varten laatimaan taulukkoon, joka on yhdistetty kuluttajaturvallisuusvalvonnan vuosittaiseen valvontatietojen raportointiin. Tämän lisäksi laaditaan mainittujen raporttien pohjalta lyhyt kirjallinen yhteenveto, missä nostetaan raporteista esille ainakin valvontasuunnitelma-asetuksessa esitetyt kohdat:

- 1) tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin
- 2) tarkastusten kattavuus
- 3) näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin (yleensä 0)
- 4) valvonnasta saatujen tulojen kohdentaminen.

Yhteenvedossa voidaan tuoda esille myös muuta valvonnan kannalta oleellista ja ajankoh- taista, kuten esim. resurssien riittävyys laskennalliseen tarpeeseen nähden nyt ja tulevai- suudessa.

Taulukko 6.1

Kuluttajaturvallisuus, suunnitelmallinen valvonta vuonna 2012

VUOSISUUNNITELMA

v. 2012

1. Painopistealueiden valvonta

N:o	Valvontakohteet (painopistealueet)	Tarkastustiheys	Kohteiden lukumäärä (kpl)	Käytetty aika (h / tarkastus)	Tarkastukset (kpl)	Käytetty aika yhteensä (h)	Käytetty aika yhteensä (htpv); 1 htpv = 7 h
	Kuluttajapalvelut						
1.1	Huvi- / teemapuisto, tivoli, sirkus, eläintarha tai kotieläinpuisto	1,0	2	8	2	16,0	2,3
1.2	Kuntosali	0,3	45	5	12	60,0	8,6
1.3	Laskettelukeskus tai muu rinnekeskus	0,0	2	6	0	0,0	0,0
1.4	Leikkikenttä tai -puisto, asukaspuisto	0,1	378	3	40	120,0	17,1
1.5	Sisäleikkipaikka: sisäleikkipaikat omana palvelunaan	1,0	5	5	5	25,0	3,6
1.6	Rullalautailupaikka tai vastaavanlainen pyöräilypaikka	0,1	9	4	1	4,0	0,6
1.7	Ohjelmapalvelu; seikkailu- / elämyspalvelut	0,4	8	8	3	24,0	3,4
	Ohjelmapalvelu; selvitettävät kohteet	0,3	18	3	6	18,0	2,6
1.8	Kiipeilykeskus / -seinä, muu kuin ed. kohta	0,8	4	4	3	12,0	1,7
1.9	Ratsastustalli tai muu ratsastuspalvelu	1,0	3	6	3	18,0	2,6
1.10	Kartingrata	0,5	2	4	1	4,0	0,6
1.11	Uimahalli / maauimala / kylpylä / vastaava	0,6	30	5	18	90,0	12,9
1.12	Uimaranta	0,5	39	5	19	95,0	13,6
1.13	Talviuintipaikka	0,2	9	6	2	12,0	1,7
1.14	Tatuointi, lävistys tai muu kehonmuokkauspalvelu	0,3	20	2	6	12,0	1,7
1.15	Turvapuhelinpalvelu tai muu vastaava	0,0	1	4	0	0,0	0,0
1.16	Yleisötilaisuus	0,7	11	3	8	24,0	3,4
	Kulutustavarat						
2.1	Kynttilätuotteiden valmistaja	0,0	1	3	0	0,0	0,0

2.2	Lelujen valmistaja	1,0	5	4	5	20,0	2,9
2.3	Kosmetiikan valmistaja	0,0	1	6	0	0,0	0,0
YHTEENSÄ:			593		134	554,0	79
1. Painopistealueiden valvonta							79

2. Muu kuin painopistealueiden valvonta ja muu työ

N:o	Valvontakohteet (muut kuluttajapalvelut)	Tarkastustiheys	Kohteiden lukumäärä (kpl)	Käytetty aika (h / tarkastus)	Tarkastukset (kpl)	Käytetty aika yhteensä (h)	Käytetty aika yhteensä (htpv); 1 htpv =7 h
	Julkiset hivi- ja kokoontumishuoneistot	0,1	216	1	22	22,0	3,1
	Julkinen majoitushuoneisto	0,2	28	1	6	6,0	0,9
	Yleinen sauna	0,2	6	1	1	1,0	0,1
	Koulu tai oppilaitos	0,2	120	1	20	20,0	2,9
	Vanhainkodit, palvelukodit yms.	0,3	57	1	17	17,0	2,4
	Parturi, kampaamo	0,1	400	1	30	30,0	4,3
	Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka, solarium	0,1	216	1	29	29,0	4,1
	Muu liikuntatila, jonka käyttöoikeutta ei ole rajoitettu	0,4	22	2	8	16,0	2,3
YHTEENSÄ:			1065		133	141	20,1
Muu kuin painopistealueiden valvonta							20
Muu työ (toim.harjoittajien ohjaus ja neuvonta, työnohjauspäivät, tiedottaminen ym.)							111

2. Muu kuin painopistealueiden valvonta ja muu työ

131

3. Kiinteän hallinnollisen työn osuus

10

SUUNNITELLUT RESURSSIT YHTEENSÄ:

220

Taulukko 6.2 Resurssitarvelaskelma, kuluttajaturvallisuusvalvonta

1. Painopistealueet

a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)	h)
N:o	Valvontakohteet	Valvontakäyntien tarve: (lkm / kohde / vuosi)	Arvio yhden valvontakäynnin kestosta (ka), sis. valmistautumisen, paperityöt (h)	Kohteiden lukumäärä (kpl)	Tarve työajalle yhteensä (h) $c*d*e$	Tarve työajalle yhteensä (htpv) / vuosi	Tarvittava tarkastusmäärä (kpl) / vuosi
Kuluttajapalvelut							
1.1	Huvi- / teemapuisto, tivoli, sirkus, eläintarha tai kotieläinpuisto	1	8	2	16,0	2,1	2
1.2	Kuntosali	0,33	4	44	58,1	7,7	15
1.3	Laskettelukeskus tai muu rinnekeskus	1	8	2	16,0	2,1	2
1.4	Leikkikenttä tai -puisto, asukaspuisto	0,5	4	330	660,0	88,0	165
1.5	Sisäleikkipaikka: sisäleikkipaikat omana palvelunaan	1	5	5	25,0	3,3	5
1.6	Rullalautailupaikka tai vastaavanlainen pyöräilypaikka	0,5	3	8	12,0	1,6	4
1.7	Ohjelmapalvelu	0,5	6	29	87,0	11,6	15
1.8	Kiipeilykeskus / -seinä, muu kuin ed. kohta	0,5	5	3	7,5	1,0	2
1.9	Ratsastustalli tai muu ratsastuspalvelu	0,5	6	2	6,0	0,8	1
1.10	Kartingrata	0,5	6	2	6,0	0,8	1
1.11	Uimahalli / maauimala / kylpylä / vastaava	1	5	30	150,0	20,0	30
1.12	Uimaranta	1	2	42	84,0	11,2	42
1.13	Talviuintipaikka	1	2	9	18,0	2,4	9
1.14	Tatuointi, lävistys tai muu kehonmuokkauspalvelu	0,33	2	16	10,6	1,4	5
1.15	Turvapuhelinpalvelu tai muu vastaava	0,33	4	1	1,3	0,2	0
1.16	Yleisötilaisuus	0,5	3	15	22,5	3,0	8
Kulutustavarat							
2.1	Kynttilätuotteiden valmistaja	0,5	3	1	1,5	0,2	1
2.2	Lelujen valmistaja	0,5	4	5	10,0	1,3	3
2.3	Kosmetiikan valmistaja	0,5	6	4	12,0	1,6	2
	YHTEENSÄ:			550,0		160	310

2. Muut kuin painopistealueet ja muu työ

asukasmäärä	211 507		233	htpv
31.12.2009				

3. Kiinteän hallinnollisen työn osuus

10	htpv
----	------

RESURSSIVAATIMUS YHTEENSÄ:

403	htpv
------------	------

Kuluttajaturvallisuusvalvonnan resurssivaatimus on 403 henkilötyöpäivää. Suunnitelman mukaan tehtäviin varataan 220 henkilötyöpäivää, mikä on 53% resurssitarpeesta. Painopistealueiden suunnitelmalliseen valvontaan varataan 79 henkilötyöpäivää, mikä on 50% resurssitarpeesta.

7. TUPAKKALAIN VALVONTASUUNNITELMA 2011 – 2014

PÄIVITYS VUODELLE 2012

Kunta valvoo alueellaan tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista. Kunnan tulee omasta aloitteestaan tai tehtyjen ilmoitusten perusteella suorittaa tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä ja sijoittelua myyntipisteessä, automaattisen myyntilaitteen sijoittamista, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnin omavalvontaa, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden mainontaa ja muuta myyntityöntekijätoimintaa samoin kuin tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattamista toimialueellaan.

Tupakkatuotteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan kunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Tupakkatuotteiden myyntilupien käsittelyssä on käytössä valtakunnallinen tupakkatuotteiden myyntiluparekisteri (Itella InProcess).

1.1.2012 voimaan tuleva tupakkalain muutos määrää tupakkatuotteiden esilläpitokiellon. Vuoden 2012 alusta lähtien tupakkatuotteet tulee olla asiakkaiden näkymättömissä tupakkatuotteiden vähittäismyyntipisteissä.

7.1. Tupakkalain valvonnan painopisteet Tampereella vuosina 2011 - 2014

Valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteet.

- Tupakkatuotteiden myyntilupahakemusten käsittely
- Tupakointikieltojen ja – rajoitusten valvonta

Vuonna 2012 tupakointikieltojen ja rajoitusten valvonnan painopisteenä ravintoloissa ja muissa ravitsemisliikkeissä on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä erillinen tupakointitila sekä tupakkatuotteiden vähittäismyynti.

Elintarvikevalvonta seuraa tekemiensä tarkastusten yhteydessä tupakointikiellon toteutumisesta sellaisissa ravitsemisliikkeissä, joihin ei ole rakennettu tupakointitilaa.

Vuonna 2012 tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonnassa painopisteenä ovat koulut ja muut oppilaitokset sekä sellaiset lasten ja nuorten suosimat sisätilat, jotka ovat tupakkalain 12 §:ssä tarkoitettuja tiloja (esimerkiksi seurakuntien kerhotilat).

Tupakointikieltojen ja – rajoitusten valvontaa suoritetaan myös terveydensuojelulain mukaisten tarkastusten yhteydessä.

- Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti, mainonta ja esilläpitokiello

Myyntipaikkojen valvonnassa painopisteenä ovat vuonna 2012 tupakkatuotteiden myyntilupa-asiat sekä alle 18-vuotiaille oppilaille tarkoitettujen koulujen ja muiden oppilaitosten läheisyydessä olevat myyntipaikat. Valvonnan painopistettä laajennetaan myös muihin tiedossa oleviin lasten ja nuorten suosimiin tupakkatuotteiden myyntipaikkoihin. Samoissa kohteissa valvotaan myös nikotiinivalmisteiden myyntiä.

Tupakkatuotteiden myynnin valvonnan painopisteenä vuodesta 2012 lähtien on tupakkatuotteiden esilläpitokielto vähittäismyyntipaikoissa.

Lisäksi elintarvikevalvonta tekee tupakkatuotteiden myyntipaikkojen valvontaa omien tarkastustensa yhteydessä.

- Valvontaprojektit

Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan valtakunnallisiin ja alueellisiin valvontaprojekteihin. Osa suunnitelluista tarkastuksista tehdään mahdollisten projektien yhteydessä.

7.2. Tarkastusten sisältö

Tarkastukset kohdistuvat kohteesta riippuen tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai annettujen kehotusten noudattamisen seurantatarkastuksissa. Tarkastukset sisältävät tarvittaessa näytteiden ottoa ja mittauksia. Tarkastuksesta tehdään tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan tiedoksi asianosaisille.

Tupakkalain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Jos tarkastuksessa tai muutoin havaitaan säännösten vastaista toimintaa, voidaan säännösten vastainen toiminta kieltää. Muita mahdollisia toimenpiteitä ovat tupakkalain 33 a §:ssä tarkoitetut kirjallinen huomautus ja varoitus, jotka ovat tupakkatuotteiden vähittäismyyntiluvan peruuttamisen edellytyksiä.

Tupakkalain toteutumista voidaan osittain valvoa samalla, kun valvontakohteeseen kohdistetaan muuta ympäristöterveydenhuollon valvontaa.

Tarkastusten sisältö kohdetyypeittäin on esitetty taulukossa 7.3.

7.3. Tarkastuksiin käytettävä aika

Valvontakohdetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävän ajan määrittelyssä otetaan huomioon suunnittelu, tarkastuksen valmistelutyöt, tarkastukseen kulunut aika sekä tarkastuskertomuksen laatiminen. Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

Arvio säännöllisen valvonnan tarkastuksiin ja niihin liittyviin muihin tehtäviin kuluva ajasta on esitetty taulukossa 7.1.

7.4. Suunnitelmallisen valvonnan resurssit, suoritettavat tarkastukset ja tarkastustiheys

Tarkastustiheys perustuu riskinarviointiin. Riskiä lisääviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi:

- valvontahistoriasta ilmenevät aiemmat rikkomukset taikka muulla tavoin ilmenevä kielteinen tai piittaamaton suhtautuminen tupakkalain säännöksiin
- omavalvonnan puutteellisuus
- myyntipaikan läheisyys suhteessa oppilaitoksiin tai muihin alle 18-vuotiaiden suosimiin paikkoihin
- ajankohta (esimerkiksi syksyisin koulujen alettua)
- tupakansavulle altistuvien ihmisten suuri määrä
- mahdollinen erityisryhmä (lapset, nuoret, vammaiset, sairaat)

Tupakkalain mukaiset tarkastusmäärät on esitetty taulukossa 7.1.

Taulukossa 7.2. on esitetty valtakunnallisen valvontaohjelman mukainen resurssitarve.

Tupakkalain mukaisiin tehtäviin varataan yksi henkilötyövuosi, josta osa käytetään lupahakemusten käsittelyyn. Suunnitelmalliseen valvontaan varataan 0,3 henkilötyövuotta.

Suunnitelman mukaan tarkastusmäärissä päästään 35 prosenttiin valtakunnallisessa valvontaohjelmassa esitetystä tarpeesta. Elintarvikevalvonnan tarkastusten yhteydessä tehtävää savuttomien ravintoloiden seurantaa ei ole huomioitu suunnitelmassa.

7.5. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain. Valtakunnallisena tavoitteena on, että vuoden 2013 valvontasuunnitelman toteumatiedot saadaan keskitetyn järjestelmän kautta alue- ja keskushallinnon käyttöön vuonna 2014. Tavoitteen toteutumisen kannalta on oleellista, että uusi tietojärjestelmä saadaan käyttöön vuonna 2012 ja että valvontakohde- ja valvontatiedot syötetään tietojärjestelmiin YHTI- ja KUTI-luokituksen mukaisesti. Vuoden 2012 valvontasuunnitelmien toteuma-arvioinnit raportoidaan Valviran antamalla taulukolla.

7.6. Nikotiinivalmisteiden myynti ja valvonta

Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta tapahtuu pääasiassa tupakkalain valvonnan yhteydessä osana suunnitelmallista valvontaa. Suunniteltu tarkastusmäärä on 30 tarkastusta. Myyntilupa on 143 kohteella.

Taulukko 7.2 Resurssitarvelaskelma, tupakkalain mukainen suunnitelmallinen valvonta

Valtakunnallisen valvontaohjelman mukainen resurssitarve 2012

Tupakkalain valvontakohtedyyppi	Valvontakohteiden lukumäärä	Valtakunnallisen valvontaohjelman mukainen tarkastustiheys / vuosi	Tarkastukseen keskimäärin käytettävä aika (tuntia)	Vaadittavien tarkastusten lukumäärä	Vaadittava ajankäyttö (tuntia)
Tupakointikieltojen ja -rajoitusten noudattaminen					
Ravitsemisliikkeet, joissa on erillinen tupakointitila	56	1	4	56	224
Ravitsemisliikkeet, joissa on tupakoinnin täyskielto	700	0,3	4	210	840
Oppilaitokset	73	0,3	3	21,9	66
Päiväkodit	148	0,3	3	44,4	133
Alaikäisille hoitoa antavat laitokset	20	0,3	3	6	18
Virastojen ja viranomaisten sekä niihin verrattavien julkisten laitosten yleisölle ja asiakkaille varatut sisätilat	ei tiedossa	0,3	2		
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden omavalvonta, myynti ja mainonta sekä tupakkajäljitelmien ja tupakan vastikkeiden mainonta					
Vähittäismyyntipaikat	450	0,25	4	112,5	450
Automaattiset myyntilaitteet	31	0,2	2,5	6,2	16
Tukkumyyntipaikat	2	0,25	4	0,5	2
Muut kohteet					
Yhteensä	1480			458	1748
			Resurssitarve	250 htp	

Tupakkalain suunnitelmallisen valvonnan resurssitarve on noin 250 henkilötyöpäivää. Suunnitelmalliseen valvontaan varataan noin 69 henkilötyöpäivää, mikä on 28 % resurssitarpeesta.

Taulukko 7.3 Tupakkalain mukaisten tarkastusten sisältö

1. Tupakan myyntipaikan tarkastus
<p>Tupakan myyntikiellon noudattaminen ja omavalvonta tarkastetaan tarkastuslomakkeen mukaisesti. Samalla tarkastetaan myös tupakan, tupakointivälineiden ja tupakkajäljitelmiä mainontakiellon noudattaminen myyntipaikassa sekä nikotiinikorvausvalmisteiden myynnin vaatimustenmukaisuus niissä kohteissa, joissa myös niitä on myynnissä.</p> <p>Tarkastettavia asioita ovat mm.</p> <p>Omavalvontasuunnitelma ja suunnitelman noudattaminen käytännössä Omavalvontakirjaukset Tupakkatuotteiden sijoittelu myymälässä Tupakkatuotteiden merkinnät Mainonta</p>
2. Tupakointikieltojen ja -rajoitusten valvonta
<p>Tupakkalain 12 §:ssä luetelluissa kohteissa varmistetaan muiden tarkastusten yhteydessä, että tupakointi on kielletty ja tupakointikieltoja noudatetaan. Tupakkalain mukaista säännöllistä valvontaa suoritetaan mm. terveydensuojelulain mukaisten kohteiden, esimerkiksi päiväkotien ja oppilaitosten, tarkastusten yhteydessä.</p>
3. Ravintolatupakoinnin valvonta
<p>Ravintoloissa, joissa on rakennusvalvontaviranomaisen hyväksymä erillinen tupakointitila, tupakkalain mukaisella valvontatarkastukselle tarkastettavat asiat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Tupakansavu ei pääse kulkeutumaan tupakointitilasta muualle ravintolaan.2. Ruokaa tai juomaa ei nautita eikä tarjoilla tupakointitilassa.3. Tupakointitilaan ei ole järjestetty mitään oheistoimintaa (pelitoiminta, tv jne.)4. Tupakointitilassa ei työskennellä lukuun ottamatta järjestyksen, palo- ja pelastustoimen sekä turvallisuuden kannalta välttämätöntä työskentelyä. Tilan siivous tapahtuu vasta huolellisen tuuletuksen jälkeen.5. Tupakointitilalla on omavalvontasuunnitelma, jossa esitetään, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa sen ulkopuolelta.6. Tupakointitilan teknistä toimintaa koskevista puutteista tehdään ilmoitus kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle. Anniskelulupaviranomaisille tehdään ilmoitus, mikäli tupakointitilassa nautitaan ruokaa tai juomaa tai sinne tarjoillaan.7. Mikäli tupakointitilan toiminnassa on puutteita, joita ei kehoituksista huolimatta saada korjattua, kunnan tupakkavalvontaviranomainen voi kieltää tupakointitilan käyttämisen. <p>Tupakkalain mukaisella tarkastuskäynnillä käytetään ensisijaisesti aistihavaintoihin perustuvaa arviointia. Savuttomuustarkastusta koskeva tarkastuskäynti tehdään ensisijaisesti päivällä, ellei kysymyksessä ole iltatäi yöravintola.</p>

8. KEMIKAALILAIN VALVONTASUUNNITELMA 2012

8.1 Taustaa

Vuosille 2011–2014 laadittu valtakunnallinen kemikaalilain valvontaohjelma valmisteltiin Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) yhteistyönä. Kemikaalien tuotevalvontatehtävät keskitettiin vuoden 2011 alussa Elin-
tarviketurvallisuusvirastosta (Evira), SYKEstä ja Valvirasta Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon (Tukes) ja tämä vuosien 2011-2014 kemikaalilain valvontaohjelman päivitys vuodelle 2012 on valmisteltu Tukesissa. Ohjelma on osa ympäristöterveydenhuollon keskusviranomaisten yhteistä valtakunnallista valvontaohjelmaa.

Kemikaalilain 7 b §:n perusteella kunnan kemikaalivalvontaviranomaiselle säädettyä säännöllistä valvontaa varten kunnan tulee laatia ja hyväksyä kemikaalilain valvontasuunnitelma (*kunnan valvontasuunnitelma*) siten, että valvonta on laadukasta ja terveyshaittoja sekä palo- ja räjähdysvaaroja ehkäisevää. Kunnan kemikaalilain valvontasuunnitelmassa on otettu huomioon valtakunnallinen kemikaalilain valvontaohjelma vuosille 2011-2014.

Valvontaohjelmakaudella ollaan siirtymässä EY-direktiiveihin perustuvasta kansallisesta kemikaalilainsäädännöstä (ns. väistynyt lainsäädäntö) EU-asetuksiin perustuvaan lainsäädäntöön. EU-asetukset ovat jäsenmaita suoraan sitovaa oikeutta eikä niitä panna täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä. Niiden kanssa päällekkäiset kansalliset säännökset täytyy kuitenkin kumota ja asetusten valvonnasta sekä säännösten rikkomusten seuraamuksista on säädettävä kansallisesti. Nämä muutokset on tehty kemikaalilainsäädäntöön vuosina 2007–2009. Ohjelmakaudella on aloitettu kemikaalilain kokonaisuudistuksen valmistelu, millä voi olla vaikutuksia kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen toimintaan. Tavoitteena on, että uusi kemikaalilaki tulisi voimaan samanaikaisesti parhaillaan valmisteltavana olevan EU:n biosidiasetuksen kanssa, vuoden 2013 alussa.

8.2 Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävät

Kemikaalilain (744/1989) tarkoituksena on ehkäistä ja torjua kemikaalien aiheuttamia terveys- ja ympäristöhaittoja sekä palo- ja räjähdysvaaroja. Laki koskee kemikaaleja sekä mm. niiden valmistusta, maahantuontia, markkinoille saattamista, jakelua, myyntiä ja muuta luovuttamista.

Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tulee kemikaalilain 7 §:n perusteella valvoa kemikaalilain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista, kun on kyse kemikaalien markkinoille saattamisesta ja vähittäismyyntistä. Kunnan kemikaalivalvontaviranomainen tekee tarkastuksia erityisesti kuluttajille myytäviä kemikaaleja markkinoille saattavien toiminnanharjoittajien sekä vähittäismyyntiä harjoittavien toiminnanharjoittajien tiloihin.

Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävänä on Euroopan kemikaaliviraston valvontaforumissa päätettyjen valvontahankkeiden lisäksi osallistua muiden valtakunnallisten valvontahankkeiden toteuttamiseen sekä valvoa erityisesti, että

- 1) markkinoille saatettavat kemikaalit on luokiteltu ja pakattu sekä niiden päällykset on merkitty CLP-asetuksen tai kemikaalilain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaisesti

- 2) toiminnanharjoittajat ovat toimittaneet kemikaalilain 48 a § 2 momentissa tarkoitetut tiedot kemikaalituoterekisteriin
- 3) REACH- asetuksen 31-33 artiklassa tarkoitettuja tiedottamisvelvoitteita noudatetaan
- 4) REACH- asetuksen 67 artiklan mukaisia rajoituksia noudatetaan sekä
- 5) vaarallisen kemikaalin vähittäismyyntiä koskevia kemikaalilain ja sen nojalla annettuja säännöksiä noudatetaan

Kemikaalilain 8 c §:n perusteella kunnan valvontaviranomaiselle kuuluu myös pesuaineista ja pysyvistä orgaanisista yhdisteistä annettujen Euroopan parlamentin ja neuvoston EY-asetusten valvonta

Valtioneuvoston biosidivalmisteista annetun asetuksen (466/2000) 25 §:n mukaisesti kunnan valvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että biosidivalmisteiden markkinoille luovuttaminen ja käyttö on kemikaalilain ja biosidiasetuksen mukaista.

Suojauskemikaaliasetuksen (123/1994) 11 §:n mukaisesti kunnan valvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa, että markkinoille tai käyttöön luovutetaan vain sellaisia suojauskemikaaleja, joiden käyttö kemikaalilain ja suojauskemikaaliasetuksen perusteella on sallittua, ja että suojauskemikaalit on merkitty suojauskemikaaliasetuksen mukaisesti. Suojauskemikaaliasetus on kumottu, mutta sitä sovelletaan siirtymäaikana kunnes suojauskemikaalit on hyväksytty biosidilainsäädännön mukaisesti.

8.3 Suunnitelmallinen valvonta

8.3.1 Valvonnan voimavarat ja painopistealueet

Tampereen lautakuntien johtosäätöä muutettiin 1.1.2011 alkaen siten, että kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävät siirrettiin yhdyskuntalautakunnan ympäristö- ja rakennusjaostolta terveyttä ja toimintakykyä edistävien palveluiden lautakunnalle. Kemikaalivalvonta on sijoitettu lautakunnan alaiseen ympäristöterveyden kokonaisuuteen.

Kemikaalivalvontaan vuonna 2012 käytettävissä oleva henkilöresurssi on 0,5 htv (1 htv = 220 htpv), josta suunnitelmalliseen valvontaan varataan 0,2 htv. Ohjelmakaudella 2011-2014 varataan lisäksi aikaa koulutukseen osallistumiseen ja uuden luokitus- ja merkintäjärjestelmän omaksumiseen. Muu kemikaalilain mukainen valvonta kohdennetaan valvontakohteiden kartoitukseen, kohteiden siirtämiseen valvontakohderekisteriin sekä valitusten ja muista kunnista tulleiden ilmoitusten käsittelyyn. Valvontakohteiden kartoitus aloitettiin jo vuonna 2011, mutta sitä jatketaan vuonna 2012. Tarkastussuunnitelmassa (taulukko X.2) esitetyt valvontakohteiden lukumäärät ovat arvioita.

Kemikaalilainsäädännön noudattamista valvotaan sekä kemikaalitoimittajien luona että kemikaalien vähittäismyyntipaikoissa. Kemikaalitoimittajaksi katsotaan REACH- ja CLP- asetusten mukainen valmistaja, maahantuoja, jatkokäyttäjä ja jakelija. Tampereella valvonta kohdistetaan ensisijaisesti kemikaalitoimittajiin, koska heidän kauttaan markkinoille luovutettavat kemikaalit leviävät laajalle alueelle ja näin pyritään estämään puutteellisesti merkittyjen tuotteiden pääsy vähittäismyyntiin. Vähittäismyyntiin valvonta kohdistetaan keskusviranomaisen vuosittain esittämille painopistealueille, joilla valtakunnallisesti on havaittu puutteita. Keskusviranomaisen vuoden 2012 projektikohde ei ole vielä tiedossa tätä suunnitelmaa tehtäessä.

8.3.2 Valvonnan maksullisuudesta

Kemikaalilaissa 287/2006 säädetään, että kunnan valvontaviranomaisen tulee periä toiminnanharjoittajalta maksu kunnan valvontasuunnitelmaan sisältyvästä tarkastuksesta. Maksullisia ovat myös valvontasuunnitelmaan sisältyvän tarkastuksen perusteella annettujen määräysten valvonta, silloin kun määräysten antaminen perustuu säännösten noudattamatta jättämiseen.

8.4 Suunnitelmallinen tarkastus

8.4.1. Tarkastuksen tavoitteet ja sisältö

Tarkastuksella tarkastetaan, että vaarallinen tai vaarallisia aineita sisältävä kemikaali on taulukossa X.1 esitettyjen, kansallisessa tai EU-lainsäädännössä edellytettyjen, vaatimusten mukainen. Tarkastuksen laajuus riippuu siitä, tehdäänkö tarkastus kemikaalitoimittajan toimipaikassa vai vähittäismyyntipaikassa. Vähittäismyyntin tarkastuksilla tarkastetaan myös vähittäismyyntiä koskevien säännösten noudattamista.

Taulukko X.1 Kemikaaleja koskevat vaatimukset

	EU-asetukset	Kansallinen lainsäädäntö
Etiketti ja sen sisältö	CLP-asetus 17 artikla tarkemmin 18–33 artiklat ja liitteet	kemikaaliasetus 16 § tarkemmin STMa 807/2001 ja liitteet
Pakkaus	CLP-asetus 35 artikla turvasuljin ja näkövammaisille tarkoitettu vaaratunnus CLP-asetuksen liitteen II osa 3 (sovelletaan siirtymäaikana aineille)	kemikaaliasetus 15 § turvasuljin ja näkövammaisille tarkoitettu vaaratunnus STMa 430/2001 (sovelletaan siirtymäaikana seoksille)
Tiedottamisvelvoite (ml. KTT)	REACH-asetuksen 31–33 artiklan tiedottamisvelvoitteita noudatetaan, liite II	
Rajoitukset	REACH-asetuksen 67 artikla ja liite XVII	poikkeuksena lyijymaalit, asbesti, arseeni VNa 647/2009
Pesu- ja puhdistusaineet	Pesuaineasetus 11 artikla ja liite VII (merkinnät)	
Biosidit ja suojauskemikaalit		STMa 422/2000 Suojauskemikaaliasetus 123/1994 Ennakkohyväksyntää edellyttävät biosidit ja suojauskemikaalit löytyvät keskusviranomaisten ylläpitämistä rekistereistä ja luetteloista

Tietojen toimittaminen kemikaalituoterekisteriin		Kemikaalilaki 48 a §:n 2 momentti ja STMa 553/2008 Etiketin merkinnät vastaavat kemikaalituoterekisteriin toimitettuja tietoja
--	--	---

Käyttöturvallisuustiedote voidaan tarkastaa myös vähittäismyynnin tarkastuksilla esimerkiksi erikoismyymälöissä, missä ammattimaiset käyttäjät ostavat kemikaaleja, jos käyttöturvallisuustiedote on laadittu ja se on saatavilla.

Valvontasuunnitelman mukaisiksi tarkastuksiksi katsotaan valvontaviranomaisen säännölliset ja ennalta suunnitellut tarkastuskäynnit sekä toimistolla tehtävä selvitystyö. Tähän kuuluu mm. käyttöturvallisuustiedotteiden, KETU -ilmoitusten, päällyserkintöjen ja pakkausten tarkistaminen sekä tarkastuslomakkeen täyttäminen saatujen tietojen perusteella.

Tarkastuksesta tehdään tarkastuskertomus, joka toimitetaan tiedoksi asianomaisille. Tarkastuskertomus voidaan lähettää tiedoksi myös muille viranomaisille, silloin kuin tarkastuksen yhteydessä todetaan lainsäädännön noudattamisen rikkomuksia.

Jos tarkastuksella on havaittu epäkohtia ja ne on kehoitettu korjaamaan, tehdään yritykseen epäkohtien korjaamisen varmistamiseksi tarvittaessa uusintatarkastus.

8.4.2. Kemikaalitoimittajien tarkastus

Tarkastusta sovittaessa pyydetään kemikaalin toimittajaa etukäteen toimittamaan itse valitsemiensa viiden vaarallisen kemikaalin käyttöturvallisuustiedotteet tai koostumustiedot, jos kemikaali on tarkoitettu vain yleiseen kulutukseen sekä kemikaalien etiketit. Jos maahan tuojalla tai jakelijalla on useita päämiehiä, tulisi tarkastettavien kemikaalien mahdollisuuksien mukaan edustaa eri päämiesten kemikaaleja. Samalla tarkastetaan, vastaako internet-sivuilla esitetty kemikaalivalikoima KETU-rekisteriin ilmoitettuja kemikaaleja, ja täyttääkö kemikaalien internetmarkkinointi asetetut vaatimukset (esim. seoksen varoitusmerkin nimi tai vaaraluokka ja/tai -kategoria on mainittava, jos ostosopimuksen voi tehdä näkemättä ensin varoitusetikettiä).

Jo ennen varsinaista tarkastusta tarkastetaan, että etukäteen toimitettujen etikettien merkinnät ja käyttöturvallisuustiedotteen kohta 15 vastaavat KETU-rekisteriin toimitettujen tietojen kohtaa 15 tai uusitun REACH-asetuksen liitteen II mukaan laaditun käyttöturvallisuustiedotteen kohtaa 2. Jos etiketin merkinnät poikkeavat KETU-rekisteriin ilmoitetuista, tarkistetaan onko käyttöturvallisuustiedotteen kohdassa 3 tai koostumustiedoissa esitetty kemikaalin koostumus sama kuin KETU-rekisteriin ilmoitettu. Kemikaalin koostumus on voinut muuttua, mutta muuttuneita koostumustietoja ei ole ilmoitettu KETU-rekisteriin. Koostumustietoja kannattaa verrata myös siksi, että aineosien luokitus on voinut muuttua KT-tiedotteen laatimisen tai tietojen toimittamisen jälkeen.

Tarkastukseen valmistautumiseen kuuluu myös selvittää, koskeeko tarkastettavaa kemikaalia mahdollisesti jokin rajoitus ja löytyvätkö ennakkohyväksyntää edellyttävät biosidiset torjunta-aineet ja suojauskemikaalit rekistereistä. Ennen varsinaista tarkastusta selvitetään myös, tulisiko tarkastettavat kemikaalit varustaa turvasulkimella tai näkövammaisille tarkoitettulla vaaratunnuksella.

Jokaisesta tarkastettavasta kemikaalista täytetään tarkastuslomake mahdollisimman pitkälle jo ennen tarkastusta. Varsinaisella tarkastuksella täytetään turvasuljinta ja näkövammaisille tarkoitettua vaaratunnusta koskevat kohdat ja pyydetään kemikaalitoimittajalta selitystä mahdollisiin luokitusta ja/tai etiketin merkintöjä koskeviin epäselvyyksiin. Tarkastetun kemikaalin tiedot syötetään tarkastuslomakkeelta valvontatietojen raportointijärjestelmään

8.4.3 Vähittäismyymyntikohteen tarkastus

Vähittäismyynnin tarkastuksilla valvotaan, että vähittäismyymntiasetuksessa (676/1993) kemikaalien myynnille, muulle luovuttamiselle ja säilyttämiseksi annettuja vaatimuksia noudatetaan. Vaatimukseen kuuluu, että erittäin myrkylliset ja myrkylliset kemikaalit säilytetään lukitus-tilassa tai muutoin siten, etteivät asiaankuulumattomat saa niitä haltuunsa. Lisäksi valvotaan, että jakelulaitteistot on merkitty, jos on kyse polttonesteiden tai muiden kemikaalien vähittäismyynnistä automaateista. Vähittäismyynnin tarkastusten tavoitteena on myös selvittää, löytyykö vähittäismyynnistä puutteellisin merkinnöin varustettuja tai puutteellisesti pakattuja kemikaaleja sekä onko kemikaalin suomalainen markkinoille saattaja toimittanut kemikaalista tiedot KETU-rekisteriin. Tarkoituksena on myös selvittää, että biosidiset torjunta-aineet, suojauskemikaalit ja antifouling-valmisteet löytyvät rekistereistä ja luetteloista ja kemikaaleja koskevia rajoituksia noudatetaan.

Vähittäismyynnissä tarkastetaan vähintään viisi kemikaalia myymälää kohden. Tarkastusta sovittaessa voi olla tarpeen varmistaa, että paikalla on myymälän edustaja, jolla on valtuudet puuttua kemikaalien säilytyksessä mahdollisesti havaittaviin puutteisiin. Myymälän edustajan tulisi myös voida selvittää suomalaisen kemikaalin markkinoille saattamisesta vastaavan kemikaalitoimittajan yhteystiedot, jos niitä ei ole merkitty etikettiin (kemikaalilainsäädännön mukaan riittää, että etiketissä EY-alueella toimivan toiminnanharjoittajan yhteystiedot).

Mikäli vähittäismyynnissä on lainsäädännön vastainen kemikaali, jossa on vakavia puutteita tarkastuslomake toimitetaan kemikaalin toimittajan kotipaikkakunnan kemikaalivalvontaviranomaiselle jatkotoimenpiteitä varten sekä tiedoksi keskusviranomaiselle valvontatietojen keräysjärjestelmän kautta. Myös vähittäismyynnin tarkastuksista laaditaan tarkastusmuistio.

8.5 Valvontakohteiden tarkastustiheys, riskinarviointi ja riskiluokitus

Valvontakohteiden riskinarvioinnissa otetaan huomioon sekä markkinoille saatettavien kemikaalien vaarallisuus että kemikaaleille altistuvan ihmisjoukon laajuus. Valvontakohteiden tarkastustiheys tulee määrittellä siten, että vuosittain tarkastetaan vähintään joko 10 % kunnan valvontakohteista tai 1 valvontakohde /10 000 asukasta. Valvonta keskitetään ensisijaisesti paikkakunnalla toimiviin kemikaalitoimittajiin.

8.5.1. Kemikaalitoimittajan riskinarviointi ja tarkastustiheys

Kemikaaleille altistuva ihmisjoukko kuvaa tämän valvontakohdetyypin toiminnan laajuutta ja luonnetta, minkä perusteella valvontakohdetyypit jaotellaan kuluttajakemikaalien ja teollisuuskemikaalien toimittajiin. Kunnan kemikaalivalvontaviranomaisen tehtävänä on valvoa erityisesti kuluttajille myytäviä kemikaaleja. Tavoitteena on tarkastaa kuluttajakemikaalien toimittajat vuosittain ja teollisuus- ja ammattikemikaalien toimittajat kerran viidessä vuodessa.

Valvontakohdetyypin riskiä ja tarkastustiheyttä alentaa:

- kemikaaleja käytetään vain yrityksen omassa toiminnassa
- markkinoille saatettavat kemikaalit on tarkoitettu vain ammatti- ja teollisuuskäyttöön
- toiminnanharjoittajalla on hyvä kemikaaliantuntemus
- markkinoille saatettavien kemikaalien vakiintunut valikoima
- puutteiden pieni määrä edellisellä tarkastuksella.

Valvontakohdetyypin riskiä ja tarkastustiheyttä lisää:

- yrityksen markkinoille saattamissa kemikaaleissa on havaittu paljon puutteita vähittäismyynnin tarkastuksilla;
- yrityksen kemikaaliantuntemuksen taso, jos
 - yrityksen päätoimiala on jokin muu kuin kemikaaliala
 - edellisellä tarkastuksella havaittiin suuri määrä puutteita/virheitä
 - KETU:ssa on paljon korjattavaksi palautettuja ilmoituksia
- markkinoille saatettavat kemikaalit ovat erityisen vaarallisia (CMR, T+, T, C, herkistävä tai kuuluvat kandidaattilistan aineisiin)
- toiminnanharjoittajan tuotevalikoima on usein vaihtuva
- kemikaaleja tuodaan maahan Euroopan talousalueen ulkopuolelta, jolloin kemikaalisäädökset lähtömaassa eivät vastaa EY:n säädöksiä
- kemikaali on valtakunnallisen valvonnan painopisteenä.

Erityisesti jos yrityksen päätoimiala on jokin muu kuin kemikaaliala, esimerkiksi kemikaalia käytetään varsinaisen päätoimialan laitteissa tai niiden ylläpidossa, saattaa toiminnanharjoittajan kemikaalilainsäädännön veloitteiden tuntemus olla puutteellista. Näissä tapauksissa voi olla puutteita sekä merkinnöissä että kemikaalitietojen toimittamisessa KETU-rekisteriin.

8.5.2 Vähittäismyynnin riskinarviointi ja tarkastustiheys

Markkinoille luovutettavien kemikaalien vaarallisuus kuvaa tämän valvontakohdetyypin toiminnan laajuutta ja luonnetta. Tyypillisiä vähittäismyynnissä olevia vaarallisia kemikaaleja tai kemikaaleja, jotka sisältävät vaarallisia aineita, ovat viemärinavausaineet, tuulilasipesunesteet, grillin sytytysnesteet, spraymaalit, lakat, liuottimet sekä erilaiset pesu- ja puhdistusaineet.

Valvontakohdetyypin riskiä ja tarkastustiheyttä alentaa:

- vakiintunut tuotevalikoima, kuten esimerkiksi päivittäistavarakauppa tai miehittämätön jakeluasema
- puutteiden pieni määrä edellisellä tarkastuksella.

Valvontakohdetyypin riskiä ja tarkastustiheyttä lisää:

- myynnissä on erittäin myrkyllisiä (T+) ja myrkyllisiä (T) kemikaaleja, joita koskevat vähittäismyynntiasetuksen kemikaalien säilyttämistä ja luovuttamista koskevat säännökset
- myynnissä on vaarallisia kemikaaleja, joille edellytetään turvasuljinta tai näkövammaisille tarkoitettua turvasuljinta
- myynnissä on kemikaaleja, joihin kohdistuu REACH-asetuksen rajoituksia
- myynnissä on yrityksen omia tuotesarjoja (ominaista esimerkiksi erikoismyymälöille)
- usein vaihtuva tuotevalikoima (tyypillistä esimerkiksi halpamyymälöille)
- puutteiden suuri määrä edellisellä tarkastuksella (esimerkiksi päälyysmerkinnät puuttuivat, suomen-/ruotsinkieliset päälyysmerkinnät puuttuivat, turvasuljin ja näkövammaisten vaaratunnus puuttui tai myynnissä kemikaaleja, joita ei löydy KETU-rekisteristä)
- myynnissä on kemikaaleja, jotka ovat valtakunnallisen valvonnan painopisteenä.

Valvontakohtedetyypin jaottelu:

- Erikoismyymälä tai itsepalvelutavaratalo
- Erikoistumaton vähittäismyymälä tai kylmäasema

Vähittäismyymälöiden tarkastustiheydet vaihtelevat riskiluokituksesta riippuen 1-5 vuoden välein.

8.6 Valvontakohtedetyypin tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Tarkastukseen käytettävän ajan arvioinnissa on käytetty valtakunnallisia oletusarvoja, joita tarvittaessa voidaan nostaa tai laskea valvontakokemusten perusteella. Matka-aikoja ei lueta tarkastukseen käytetyksi ajaksi, vaikkakin ne huomioidaan resurssien suunnittelussa.

Tarkastuksen kemikaalitoimittajan luona, jossa tarkastetaan vähintään viisi (5) kemikaalia, oletetaan edellyttävän 1-2 työpäivää. Kemikaalitoimittajan luona tehtävä tarkastus edellyttää etukäteisyhteydenottoa toiminnanharjoittajaan ja ennen varsinaista tarkastuskäyntiä toiminnanharjoittajan lähettämään viiden (5) kemikaalin asiakirja-aineistoon tutustumista ja niiden tarkastamista. Valmistelutyö käsittää myös merkintätietojen vertaamista KETU-rekisteriin ja tietojen tarkistamista muista keskusviranomaisten ylläpitämistä rekistereistä ja luetteloista. Tarkastuskertomuksen laatiminen, tarkastuslomakkeiden täyttäminen sekä tarkastuksen johdosta tehtävät muut jatkotoimenpiteet vaikuttavat työaikaan.

Tarkastuksen vähittäismyymälässä, jossa tarkastetaan kemikaalien säilytystä myymälässä ja tarvittaessa jakelulaitteistojen merkintöjä sekä tarkastetaan vähintään viiden kemikaalin tiedot, oletetaan edellyttävän vähintään neljä tuntia. Vähittäismyymälässä tapahtuva tarkastus edellyttää yhteydenottoa toiminnanharjoittajaan tarkastuskäynnin sopimiseksi sekä tarkastuslomakkeiden täyttämistä ja kemikaalitietojen tarkastamista KETU-rekisteristä ja muista keskusviranomaisten ylläpitämistä rekistereistä ja luetteloista, tarkastuskertomuksen laatimista sekä tarkastuksen johdosta tehtäviä mahdollisia muita jatkotoimenpiteitä.

8.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain ja siitä raportoidaan kunnan kemikaalivalvonnasta vastaavalle monijäseniselle toimielimelle. Kunnan tulee toimittaa monijäsenisen toimielimen hyväksymä kemikaalilain valvontasuunnitelman toteutumisen arvioinnin tulokset aluehallintoviranomaiselle vuosittain suunnitelmavuoden jälkeisen maaliskuun loppuun mennessä.

Arvioinnissa tarkastellaan, kuinka kattavasti suunniteltu toiminta ja siten suunnitellut tarkastukset ovat toteutuneet. Valvonnan kattavuus arvioidaan valvontakohtedetyypeittäin. Kattavuutta kuvataan liittämällä arviointiin selvitys toteutuneiden tarkastusten lukumäärästä valvontakohtedetyypeittäin. Tarvittaessa kerrotaan syyt tai perustelut mahdollisten toteutumatta jääneiden tavoitteiden osalta tai mahdolliset poikkeamat sekä vaadittavat toimenpiteet (esim. päätökset, resurssitarpeet, toiminnan muuttuminen, painopisteiden tarkentaminen), jotta tavoitteet toteutuisivat seuraavalla tarkastelujaksolla.

Muita arviointikriteereitä ovat valtakunnallisen kemikaalilain valvontaohjelman painopisteiden ja omien paikallisten painopistealueiden valvonnan toteutuminen. Arvioinnissa on hyvä tarkastella myös erityyppisiin tarkastuksiin ja kohteisiin käytettyä aikaa ja verrata sitä suunnitel-

tuun ajankäyttöön. Lisäksi voidaan esittää tarkastuksissa esiin tulleiden epäkohtien määriä ja laatua sekä kunnan viranomaisten toimenpiteitä näiden epäkohtien korjaamiseksi ja asioiden saattamiseksi lainmukaiselle tasolle.

Toteutumisen arvioinnissa voidaan esittää arvio voimavarojen riittävydestä suhteessa tarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan sekä kuinka paljon voimavaroja on käytetty ennalta suunniteltuihin valvontatehtäviin ja kuinka paljon muihin tehtäviin. Arvioinnissa eritellään kemikaalilain mukaiseen valvontaan käytetyt voimavarat.

Taulukko X.2 Kemikaalilain valvontasuunnitelma 2012

Kemikaalilaki Valvontakohteet	Kohteiden lukumäärä 2012	Valtakunnallisen valvontaohjelman suositus				Tarkastussuunnitelma vuodelle 2012		
		Tarkastus- tiheys / vuosi	Tarkastukseen kuluva aika (h)	Tarkastusten lukumäärä / vuosi	Tarkastuksiin vuosittain kuluva aika (h)	Tarkastukseen kuluva aika (h)	Suunnitellut tarkastukset vuonna 2012	Tarkastuksiin kuluva aika (h) yhteensä vuonna 2012
Kuluttajakemikaalien toimittaja	30	1	7 - 14	30	210 - 420	14	5	70
Teollisuuskemikaalien toimittaja	45	0,2	7 - 14	9	63 - 126	14	1	14
VäMy 1. Erikoistumaton vähittäis- myymälä	400	0,2 tai harvemmin	4	80	320	4	0	0
VäMy 2. Erikoismyymälät	150	1 - 0,3	4	45 - 150	180 - 600	4	8	32
VäMy 3. Itsepalvelutavaratalo	6	1 - 0,3	4	2 - 6	8 - 24	4	6	24
Yhteensä	631			166 - 275	592 - 1490		20	140

9.ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA JA ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT 2011-2014

Terveyttä ja toimintakykyä edistävien palvelujen lautakunta on hyväksynyt Tampereen ensimmäisen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta- ja eläinlääkäripalvelusuunnitelman marraskuussa 2011 ja toimittanut sen Länsi- ja Sisä- Suomen aluehallintovirastolle. Jatkossa suunnitelma liitetään osaksi ympäristöterveyden yhteistä valvontasuunnitelmaa.